

BULGARİSTAN'DA İNANÇ ÖNDERLERİ (29 Mart / 3 Nisan 2000 Tarihlerinde) İLE YAPILAN SÖYLEŞİLER

Ayhan AYDIN*

ÖZET

Bu çalışma Bulgaristan'ın farklı yörelerinde yapılan saha çalışmaları bağlamında gerçekleştirilen röportajları içermektedir. Yazı Şücaaddin Veli Ocağı ile bağlantılı Otman Baba, Demir Baba, Akyazılı Sultan ve Musa Baba zaviyeleri etrafında oluşan ritüellik ve inançsal profili tanımlama ve değerlendirme açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şücaaddin Veli, Otman Baba, Demir Baba, Akyazılı Sultan, Musa Baba, Alevilik- Bektaşilik

ABSTRACT

This research includes the reports which took place in different regions of Bulgaria. It is important as it defines and evaluates the beliefs and rituals occurred around Otman Baba, Demir Baba, Akyazılı Sultan and Musa Baba Zaviyes which are related to the family tree of Şücaaddin Veli.

Key Words: Şücaaddin Veli, Otman Baba, Demir Baba, Akyazılı Sultan, Musa Baba, Alevism-Bektaşism.

GİRİŞ

Köklerini Orta Asya'da, Türkistan'da Hoca Ahmet Yesevi'nin temsil ettiği düşünsel öğretilerden alan Alevilik-Bektaşilik kültürü, Anadolu'da karizmatik tarihsel temsilini Hacı Bektaş Veli'nin şahsında bulur. Hacı Bektaş Veli merkezli düşünce geleneği, yüzlerce Türkmen Dedesi aracılığı ile 13. yüzyıldan itibaren Anadolu'nun farklı yörelerinde temellenme imkânı kazanır.

14. ve 15. yüzyıllar Alevi-Bektaşî düşüncesinin onlarca Türkmen dervîşi aracılığı ile Rumeli topraklarında, Balkan coğrafyasında geliştiği dönemlerdir.

Balkan coğrafyası içerisinde özellikle Bulgaristan, Alevi-Bektaşî felsefesinin önemli inanç kültür birimlerinin oluştuğu yöredir. Bu inanç kültür merkezleri çevresinde başta Otman Baba olmak üzere Demir Baba, Akyazılı Sultan, Musa Baba gibi önemli Alevi-Bektaşî inanç kültürleri oluşmuştur.

Saha(Alan) çalışmaları bilimsel anlamda geleneksel Alevilik-Bektaşilik kültürünün düşün ürünlerini tespit etmek ve tanımlamak için önemlidir.

Bu çalışmada Şücaaddin Veli Ocağı ile tarihsel düşünsel bağlantıları olan Bulgaristan'ın belli bölge Alevi-Bektaşî inanç merkezleri etrafında yaşayanlarla yapı-

lan röportajlar yayınlanmaktadır. Bu özelliği ile çalışma, devam ede gelen düşün unsurları hakkında bilgi vermesi açısından orijinallik taşır.

HASKOVA

29.03.2000

KARALAR KÖYÜ (Otman Baba Türbesi Yakınları)

AHMET HASAN FERHAT (BABA)

Kaç Yaşındasınız?

60.

Doğma büyüme buralı mısınız?

Dedelerimiz Haskova'dan gelme.

Kaç yıldır babalık yapıyorsunuz?

8 yıldır.

Ne işten emeklisiniz?

Reşberlikten emekliyiz.

Dedenizin, babanızın babalıkla ilgisi var mıydı?

Yoktu.

Baba olmanız için nasıl karar verildi, nasıl seçim oldu?

Ben zakirlik yaptım. Burada önceden Hüseyin Baba vardı, o istedi. Benim rehberim Ömer Baba idi, onu yaptılar baba. O Zeytinburnu'na gitti, gidince bana söyledi, seni buraya mürşit yapalım senden başka mürşitlik yapacak kişi yok, diye. Ben de kabul ettim.

Siz cemi cemaati nasıl, ne zaman ve nerede yapıyorsunuz?

Türbede bizim ayrı odamız var, oraya toplanırız. Martın 21'inde Sultan Nevruz yaparız, ayrıca aşure yaparız.

Nevruzda oruç var mı?

Yok.

Muharrem orucunu ne zaman tutarsınız?

Kurban bayramından 19 gün sonra tutarız.

Nasıl tutuyorsunuz?

Su içmeyiz.

Kaç gün tutuyorsunuz?

Üç gün, beş gün, yedi gün tutanlar var. Ben yedi gün tutarım.

Cemin belli günleri var mı?

Halk hangi gün isterse o zaman yaparız.

En son ne zaman cem yaptınız?

Nevruza 25 gün kala toplandık.

Halk size mi gelip söyledi, erkânınız nasıl oldu?

Halk teşkilatlandırdı, kendi aralarında karar almışlar, gelip bana söylediler.

Ne yaparsınız?

Sohbet ederiz, Kur'an okuruz, semah döneriz.

On iki hizmet dediğimiz belli adamların bir hizmeti oluyor mu?

Mürşit mürşitliğini bilir, onun kapıcısı var, çalgıcısı var, aşçısı var.

Kurban keser misiniz?

Evet.

Lokmayı erkândan önce mi dağıtırsınız, yoksa sonra mı?

Kırklar semahını döndükten sonra.

Musahiplik bilir misiniz?

Bilmeyiz.

Gençler, çocuklar ceme girer mi?

Girer.

Hangi nefesleri okursunuz?

Kur'an-ı Kerim (Dua okunuyor.)

Mum yakıyor musunuz?

Yakıyoruz.

Post dualarınız var mı?

Var.

Bir Sünni gelse size dese ki; Kızılbaşlık nedir, siz ne cevap verirsiniz?

Bizim sürdüğümüz yol Alevi yolu.

Nedir Alevi yolu?

Doğruluk, sevgi, kardeşlik yolu.

Bu yol nereden kaldı?

Muhammed Ali'den kaldı.

Kimdir Muhammed Ali?

Ali, Aleviliğin piridir.

ABDİ RAKİP ABDİ (Zakir)

Kaç yaşındasınız?

91.

Sizin soyunuzda dedelik, babalık var mı?

Hepsi dede.

Soy nereye bağlı?

Otman Baba'ya bağlıyız.

Zakirlik yapmaya ne zaman başladınız?

17 yaşından beri devam ediyorum.

Bu köyde devamlı olur mu cem, cemaat?

Olurdu.

Bir Sünni (Sofu) size sorsa "Kızılbaşlık nedir?" diye, siz ne cevap verirsiniz?

Her şeyi veririz o da şaşar kalır.

Sanma sofu bizim rafizemiz yoktur,

Derde noksan değildir naşadımız,

Ol sebepten dertlidendir adımız.

Ali ile Muhammed'in yolcusuyuz biz.

Ahmet Hezarfen: Anadolu İmam Hasan ise, Rumeli İmam Hüseyin'dir. Bunları birbirinden ayırmadan hizmet etmeliyiz.

AKPINAR MAHALLESİ

AHMET ALİ OSMAN HAMZA (BABA)

HASAN ASAR (BABA)

Ahmet Hamza Baba, siz ne zaman baba oldunuz?

3 sene oldu.

Daha önceden sizin ailenizde böyle bir gelenek var mıydı?

Kayınpederim babadır.

İsmi nedir?

Murtaza Ali.

Kendisi nerede?

Vefat etti.

Ne zaman vefat etti?

4 sene oluyor, onun yerine beni oturttular.

Murtaza Efendi'nin yolu, erkânı nasıldı?

Çok güzel çalışırdı.

Akpınar Mahallesi'nde kaç tane Alevi var?

Benim bildiğim 15 hane.

Hasan Baba size bağlı kaç hane var?

20-25 çift, Türkiye'ye göç eden 10 çift var.

Ahmet Baba size bağlı kaç çift var?

23 çift talip var.

Sizin babalığa gelişinizi kim istedi?

Canlar istedi.

Tören yaptınız mı?

Oturturken tören yaptık, kurban kestik.

Kurban keserken ne yapıyorsunuz?

Dualar okuyoruz, mürşitler posta geçiriyorlar.

Sizin tanıdığınız mürşit babalar mı?

Babalar.

Kimdir sizin mürşidiniz?

Zeynel Dede beni geçirdi, Hüseyin Dede posta oturttu.

Posta oturmak için mutlak kurban lazım, o kurbanın postunu tabaktan geçiriyorlar.

Ahmet Ali Osman Hamza Baba, kaç yaşındasınız?

57.

Sizin taliplerinizle cem erkân yürütmeniz hangi günler oluyor?

Cumartesi günleri yaparız.

Siz çalışıyor musunuz?

Çalışıyorum.

Eşiniz var mı?

Var.

Kaç çocuğunuz var?

2 çocuğum var.

Hangi evde yapıyorsunuz erkânınızı?

Kendi evimde ayrı odam var, orada yapıyorum.

Musahiplik sizde yok galiba?

Yok bizde.

Hasan ASARLI BABA: Musahiplik Türkiye’de başka çeşit, burada başka çeşit.

Burada nedir mesela?

Burada Bektaşî, Babai dediğimiz gibi musahip cemleri var.

H. Saygı: *Deliorman bölgesinde musahiplik çift menzillidir, kadın-erkek bir kurbanla ikrar verir beraber musahip olur; dört kişi kadınlı erkekli, dört can bir can olur. Sizde de yola girecek olan talip kendinden önce ikrar vermiş birisini rehber tutar, ana-baba gibi, kendi evladı anası babası gibi o da musahipliğin başka bir şekli.*

(Dua okunuyor).

Doğma büyüme Bulgaristanlı mısınız?

Ben Elmalı'dan gelmeyim.

Elmalı nerede?

Kırcaali tarafından.

Orada babalar var mı?

Bektaşî babalarının başı aslında orada.

Kimdir o?

Mehmet Ali Baba.

Orada mı yaşıyor?

Benim bulunmuş olduğum köyde yaşıyor.

Hangi köyde?

Kazerler köyü, Bulgarcası Çobanka.

Hasan Baba siz ne anlatırsınız; Alevî, Bektaşî, Kızılbaş deyince?

Hasan Asar Baba: Sevgi, dostluk, muhabbet, eşitlik, kardeşlik, kadın-erkek bir.

Biz kadınları bacımız gibi severiz. İnsanın gönlü temiz olduktan sonra problem kalmaz.

Şair diyor ki; "iyilik kalkmakla dış çürütme, el-yüz yıkamakla sabun eritme yüreğinde murdar olduğu zaman."

Doğru söz bu, biz böyleyiz; ayrı gayrı yok, kadın-erkek eşittir.

Siz hangi dergâha bağlısınız?

Otman Baba'ya bağılıyız.

Ne anlatılır Otman Baba için Akkadınlar'da. Buralarda insan neden sever Otman Baba'yı, onu neden çağırırlar dualarıyla beraber. Kimmiş Otman Baba?

Otman Baba insanlar arasında eşitlik bağlamış, ayırım yapmazmış, cömertmiş ve cömertliği için de "Gani" derler, kapısı herkese açılmış. İnsanları seven birisiymiş. Bizler burada iki kurban keseriz, Bektaşiler bir kurban keserler. İkrarda ana bacının beline kemer bağlarız;

Beline bağlamış nurdan bir kemer.

İçmişim doluyu yüreğim yanar.

Herkes sevdiğinden bir dolu umar.

Bir sen iç sevdiğim bir de bana ver.

Siz nereden gördünüz, ortamlarda bulundunuz mu?

Biz hep beraber muhabbetlerdeyiz.

Ne zamandan beri hatırlıyorsunuz?

25 seneden beri zakirlik yaptım. Çalgıcımız, üstadımız Abdal Samat. On iki İmamlar'ın lakabı var; İmam Hasan aşçı, İmam Hüseyin çırakçı başı, İmam Cafer zakir, İmam Bakır dem dağıtır.

Bizde bunlar yok, onun için biz çok geri kalmışız; bizde yedi post var, biz birimiz Bektaşî babası, birimiz şeyh.

Birisi yedi hizmet diyor, diğeri on iki hizmet diyor, bir diğeri de ikisi farklı diyor.

Siz Babailik'ten bahsettiniz, Babailik nedir?

Bizim yolumuz gene aynı yol.

Babailer, Baba İlyas'ı astıktan sonra Deliorman, Dobruca ve Rumeli'ne dağıldılar; onun için biz Babailer azınlığız.

Hacı Bektaş ve kardeşi Menteş yetiştikten sonra Bektaşilik ilerliyor, biz Babailer geri kalıyoruz.

Bektaşilik ilerliyor ama Hacı Bektaş-ı Velî'nin ölümünden sonra onlar Tahtacılar, Yörükler gibi kollara ayrılıyor; yalnız bizim Babailer ikrara imana geldiği za-

man çiftler iki kurban kesiyor, Bektaşiler birer kurban kesiyor. İkrar imana gelecek iki gence iki kurban lazım.

Neden 7 post var?

Çırakçı baba, kapıcı baba, pervane baba, aşçı, süpürgeci, dede, sucu.

Yedi hizmeti neye bağlıyorsunuz?

İmam Hüseyin Çırakçı Baba.

Ahmet Ali Osman Hamza, on iki hizmet yürüyor diyorsunuz ve Bektaşî'yiz diyorsunuz. On iki hizmetin manası nedir?

On iki İmamlara bağlılıktır, bunların hepsinin vazifesi var.

On iki İmamların ayrı ayrı ne vazifeleri var?

Birinci mürşit, ikinci Muhammed deriz biz mürşidin peşinde. İmam Hüseyin, İmam Hasan, Zeynel Abidin, İmam Bakır, İmam Cafer, İmam Musa Kâzım, Ali Rıza, Muhammet Taki, Ali Naki. Bunlar On İki İmamlar.

Hacı Bektaş-ı Velî'yi ne kabul ediyorsunuz?

Bize yol göstermiş.

Otman Baba ile ne gibi bağlantısı var?

Hepsi er, evliya, güce kuvvete sahip kişiler.

Sizin talipleriniz Otman Baba'yı niye ziyaret ediyorlar?

Kuvvetine, kudretine, yolunu izliyorlar.

Ahmet Baba sofular diyorsunuz. Sünniler var, namazlılar var, camiye gidenler var; bunlar size nasıl bakıyor? Bu bölgede Kızılbaşlara, Alevilere ne diyorlar?

Ayrılık var.

Söz söylerler mi, komşuluk var mı?

Komşuluk vardır ama kız alıp-verme işleri biraz güç. Gençler birbirlerini sevmişlerse anne-baba razısı yok ama zorla evlenirler, onun için iyi görünmüyor.

Siz zakirlikte ne yaparsınız?

Zakirlikte Kur'an'lar nefesler söyleriz.

Siz Kur'an'a nefes diyorsunuz?

Evet, sizde deyiş derler. Bizim burada pek fazla okumuşluğumuz yok.

Muharrem var mı sizde?

Var tabi, olmaz olur mu?

Muharrem'i ne zaman tutuyorsunuz?

Aya girdikten sonra

Ne zaman gireceksiniz?

Nisanın 5'inde gireceğiz.

Neye göre tespit ediyorsunuz?

İmam Hüseyin Bayramı deriz.

Sabit tarihiniz var mı, her zaman nisanda mı tutuyorsunuz, dönüyor mu?

Kurban bayramından 19 gün sonra.

Kaç gün oruç tutuyorsunuz?

O düşebilir, 8-9.

Siz kaç gün tutuyorsunuz?

Hasan Asar Baba: Ben 3-5 gün tutarım.

Sizde şart nedir?

Bir damla su içmemek; ama biz hoşaf içeriz.

Nevruz var mı?

Tabi var.

Nedir nevruz?

Hz. Ali'nin doğumu.

Ne zaman başlar?

5 Martta başlar.

Oruç tutar mısınız?

4 gün nevruz orucu var.

Hızır İlyas bilir misiniz?

Biliriz ama oruç yoktur.

Hasan Baba: 31 Ocaktan şubata kadar Hızır orucu var.

Bir çocuk doğduğu zaman bir şey yapar mısınız?

Yok.

Bir insan öldüğü zaman ne yapıyorsunuz?

Üçünü, beşini, yedisini, kırkını, on ikisini, yılını.

Ne yaparsınız?

Kurban keseriz kırkında.

Ne kurbanı kesiyorsunuz?

Öleni anmak için koç kesilir.

Koçu dualar mısınız?

Dualarız.

Ne duası mesela?

Şimdi o duaları burada söylemek olmaz.

Kurbanı kestiniz, lokma ettiniz; başka ne yaparsınız?

Bütün aile toplandığı zaman yer içeriz.

Dua var mı?

Duası var, Kur'an'ı var.

Bayramınız var mı?

Sizin yaptığınız gibi bayram yaparız.

Bayram namazı var mı?

Var.

Sünnilerle mi kılıyorsunuz?

Evet.

Camide mi kılıyorsunuz?

Evet.

Cami var mı bu mahallede?

Bu mahallede yok, çarşıda iki tane var.

Sünni çok mu Akpınar'da?

Sünni bizden fazla.

Başka hangi topluluklar var?

Bulgarlar, Çingeneler.

Anlaşıyor musunuz?

Anlaşıyoruz.

Hasan Baba siz de buyurun.

Benim iş yerimde birisi bana kızılbaş dedi. Ben o zamanlar daha acemiyim, bilgisizim, askerden yeni gelmişim ona tam karşılık veremedim; ama bir Bulgar patronum vardır öbürüne o cevap verdi, dedi ki; "Kızılbaşlar demokrat, tahsilli, aydın görüşlü insanlardır. Kızılbaş ortamına rastlarsan seni yedirirler, içirirler, yatak verirler".

O zaman biz anlamazdık. Dergâhlara katılırdık ama haberdar değildik. Kitabımız yok, haberimiz yok.

Babalar toplanır mı, birbirlerini benimserler mi?

Tabi toplanırız nevrüzda babalarla Otman Baba da toplanır, ibadet ederiz, tavuk kurban ederiz.

Nevruzun kurbanı tavuk mu olur?

Evet, biz böyleyiz. **Cebrail kurbanı** tavuk olur.

Siz yedi hizmet var diyorsunuz, diğeri on iki hizmet diyor; bir araya gelip konuşmuyor musunuz bunu ikisini birleyelim diye?

Hasan Asar: Yok; o Bektaşî dedesi, ben Babai dedesi.

Burada Alevilerin, Türklerin hâli vakti ve geçimleri nasıldır?

Biz zorluğa katlanmaya alışmışız.

Hangi işlerde çalışıyor Aleviler?

Her işte çalışabilir, yeter ki iş olsun.

Kendi işi olan az mı?

Kendi işi olan bu zamana kadar yoktu, hepsi devlet işi.

Şu anda işler kötü mü?

Geçim çok kötü, işsizlik var.

Türkler askere gidiyor mu?

Gider tabi.

Ne kadar askerlik yapıyorsunuz?

18 ay.

Bulgarlar gibi mi?

Aynısı.

Okullarda Bulgar ve Türk karışık mı?

Karışık.

Okullar ve eğitim nasıl?

Türkçeyi yasakladılar ve çoğu çocuk Türkçe eğitim görmedi.

Ben çocuklarımı evde okuttum Türkçe öğretilir diye, öğrendiler; Türkçe de var Bulgarca da, ikisini de biliyorlar.

Hususi Türk okulu yok. Bizim zamanımızda Türk okulu vardı, temel Türkçe idi; ama yine Bulgarca görürdük, Fransızca, Rusça görürdük.

Fransızca yaygın mı burada?

Yaygın. Otman Baba'nın tarihleri eski Türkçe ama ben bilmiyorum, eski Türkçe bilseydim yeter.

Bulgaristan'da biraz gerileme var; ama Türklere karşı da bir yumuşama var gibi geliyor bana, siz ne dersiniz?

Eskisi gibi değil, şimdi biraz daha iyi.

H. Saygı: 1911 yılında Şücaaddin Veli Dergâhı'nda Şeyh Nuri Efendi Bulgaristan'a geliyor, bunlar İmam Rıza soyundan geliyorlar bir ocakzade.

Bütün buraları dolaşıyor ve irşat ediyor.

Dulova'dan Karalardan Molla Ahmet Baba Haskova'dan Mihman Dede, Çorlu'da avukat Faik Bey var onun dedesi. Mihman Dede ile ikisi gidiyorlar, Şücaaddin Veli Dergâhı'nda kırk gün kalıyorlar, kurban kesiyorlar, oranın mührü ile icazetli olarak buraya geliyorlar.

Molla Ahmet Baba o yörenin halifesi oluyor.

Mihman Dede de bu yörenin halifesi oluyor.

Bugün burası Şücaaddin'e bağlıdır, orası da Şücaaddin Veli Dergâhı'na bağlıdır. Bugün Çorlu'daki bizim buradan gelen babaların hizmetinin başını Nevzat Efendi okuyor.

Nevzat Efendi'ye bağlı belki üç bin tane talip, elli tane baba var; erkân yürütüyor, erkânında 200 kişi oluyor.

İmam Cafer Buyruğu'na göre soyu evlad-ı resule çıkmayan birisi ocak sayılmaz. Otman Baba evlenmemiştir, Otman Baba mücerrettir.

Hasan Baba: Otman Baba'nın kızı varmış.

H.S: Neredeymiş? Balım Sultan mücerretti. Bunların soyu evlad-ı Resul olmadığı için bunların yerine başkaları oturdu, başkaları yürüttü.

Hasan Baba: Ayhan Bey bakar mısın, tarih tarihe uymuyor?

Uymuyor, uymuyor.

Hasan Baba: Otman Baba mücerrettir diyor.

Biz çift kurban kesiyoruz, Bektaşiler tek kurban kesiyor dedik; çifte kurban kesmek bize nereden düşüyor? Otman Baba'nın kızı varmış ama evlenmeden önce ikrar almış. Geç vakit evleniyor, daha sonra kocası da ikrar alıyor. Çift kurban bize buradan kalma.

H.S: Ortada bu bilgiler yok, bunlar sadece konuşmalar. Sizin inançlarınıza bir şey getirecek değilim, yanlış anlamayın.

Otman Baba mücerrettir, Otman Baba hiç evlenmemiştir. Evlenmediği, kendi soyundan yerine bir postnişin bırakmadığı için onun yerine devamlı postnişin olarak başkaları kalmıştır. Otman Baba mücerret olduğu için vasiyet etmiştir Şücaaddin Dergâhı'na bağlanın diye. Mihman Dede, Molla Ahmet Dede o şekil gittiler oraya, oradan icazet aldılar.

Hasan Baba: Hacı Bektaş-ı Veli de mücerret mi?

Mücerret olduğu söyleniyor.

Ahmet Hezarfen: Deliorman'dan buraya hangi yıllar gelmeye başladılar insanlar?

İsimsiz: Ezelden beri buraya gelirlermiş dedemlerden duyardım. O zamanlar otobüs yok, trenle gelirlermiş.

A.H: Ben 1925'ten beri Demir Baba'ya toplandıklarını biliyorum. Bulgaristan'da o zaman yetkili Muhtar Baba, Demir Baba'ya eylül aylarında orada toplanırlardı. 1940'ta Almanlar Bulgaristan'a kâkınıç yapınca, bu defa Denizlerden Haydar Baba'ya gitmeye başladılar.

Denizler, Tutrakan'da. Haydar Baba Muhtar Baba'dan üstündü. Muhtar Baba Uşak'ta yedek subaymış. I.Dünya Savaşı'nda Yunanlar buraları işgal edince Cafer Tayyar Paşa esir oluyor, subaylar kaçıyor; fakat bu türbeler de kapatılıyor, yedek subay geri dönmüyor, Kemaller'de kalıyor. 1940'ta Hakkı Beylerin tarafı Silistre'ye kadar alınınca Muhtar Baba öldü. Haydar Baba idare etti ve Demir Baba'ya toplanırlardı. Hatta Alvanlar'da bütün herkes yollara dökülür, oraya gelirlerdi. Belki sizin buraya da gelirlerdi, Kızana'ya da giderlerdi, Akyazılıya'da giderlerdi, Musa Baba'ya da giderlerdi.

KARALAR

31 MART 2000/1 NİSAN 2000

BABALAR TOPLANTISI,

BABALARLA TOPLU SÖYLEŞİLER

Karalar'da, daha önce haber verildiği için civar köylerden de gelip toplanan babalarla bir toplantı yapıldı. Toplantıda Ayhan Aydın, Hakkı Saygı, Ahmet Hezarfen birer konuşma yaptılar. Daha sonra toplantıya katılan babalardan konuşma yapmaları istense de, çoğu çekingen davrandı. Birçok kez ricalarla bazıları görüşlerini aktarıırken; asıl, akşam yapılan birebir söyleşide babaların görüşlerine ulaşmaya çalışıldı.

Ahmet HEZARFEN

Sayın canlar! Uzun yıllar öğretmenlik yaptığım için oturunca konuşamıyorum, ayakta konuşacağım.

Ayhan Bey de anlattı, ben de bu toprağın insanıyım.

Köyüm Razgrad kazası Yunus Abdal, şimdi Yonkova diyorlar.

Razgrad ve Kemaller’de rüştiyeyi okuduktan sonra, Türkiye’ye kaçmaya çalıştık bir grup insan; ama gidemedik. Ben de Şumnu’daki Nüvvap Okuluna gitmeye mecbur kaldım; fakat Nüvvap okulunda Alevi-Bektaşî öğrenciler de vardı. Hatta Bulgar ve Çekoslovakya’dan bile gelen vardı; çünkü o eski Osmanlıca’yı öğretirdi. Yeni harfler yasaktı orada. Biz de istemeyerek eski yazıyı öğrenmiş olduk. 1951’de göçmenlik çıkınca Türkiye’ye gittik ve benim bu kendi kendime okuduklarım zıyan oldu. Derken Anadolu’nun birçok yerinde öğretmenlik yaptıktan sonra İstanbul’a geldim ve emekli olunca iş aramaya başladım.

Osmanlı Arşivi açıldı insan arıyorlardı, ben de hemen müracaat ettim. Meğer Bulgaristan’dan gelip Nüvvap bitirenleri önce alırlarmış. Onlar kendileri imam-hatip okulları açmışlar, ilahiyat açmışlar; ama Arapça okuyorlar. 1940’ta Romanya sınır hakkı verdi, Tutrakan kazası, Küçük Kaynarca’da kaldım. Küçük Kaynarca’da hepimizin dedelerini ağlatan anlaşma yapıldı, topraklarımızı ellerimizden aldılar. Ben vazife yaparken hep o acıyı içimde duydum.

Okulu bitirdikten sonra halk için çalışacağım diyerek öğretmenliği düşündüm. 1946’da Kızılburun’da rüştiye açıldı ve öğretmen olarak orada da çalıştım.

Emekli olduktan sonra Osmanlı Arşivi’nde çalıştım. Osmanlı Arşivi’nden de yaş haddinden dolayı çıkınca, artık kendi adıma Osmanlı Arşivi’nde bizim Rumeli’ye ait ne belgeler varsa onları toplayayım dedim ve başladım onları toplamaya. Daha çok Alevi-Bektaşîlere ait belgeleri toplamaya başladım. İleride belki kitaplarım yayınlandıktan sonra sizler de okuyacaksınız. *(Ne sevindirici bir hadisedir ki, değerinin hakkı tam verilemezse de, bu değerli yazarımızın 2005 yılına girerken 6 kitabının yayınlanışının sevincini onun gerçek sevenleri ve bu bilgilerin halka ulaşmasını arzulayanlar olarak büyük bir aşkla karşıladık. Ayhan Aydın).*

Buraya eski Osmanlı yönetimi zamanında “çardak yönetimi” deniyor. Hatta Kamerliler Çardak Gazetesi çıkardı Silistre’de Deliorman gazetesi çıkardı böyle birçok köylerin ismi geçiyor. 1996’da Cem Vakfı’nda vazifeye başladım. Rumeli-deki insanların sesini duyurmaya çalışıyoruz biz orada. 90’lı yıllarda Yusuf Babinli diye bir milletvekili vardı, Alevi-Bektaşîlerdendi bu. Kadıköy Hacı Bektaş-ı Veli Derneği’nde bir konferans verecekmış. Bana bir davetiye yollamış, gittim. Konferansın konusu Anadolu Aleviliği. Konuşmalar oldu, sorular soruldu. Ben dedim ki; siz Anadolu Aleviliği dediniz; ama Rumeli Aleviliği de var. Onlardan hiç bahsetmediniz. Ben onları hiç bilmiyorum dedi; meğer taşlı tarladan bir baba varmış, is-

mini şimdi hatırlamıyorum, o da aynı itirazı yaptı, dedi ki; sen Anadolu Aleviliğini biliyorsun, Rumeli Aleviliğini neden bilmiyorsun? Daha sonra bir konuşma yaptım. Orada bir hayli ilgi çektim. Rumeli'nin Türkleşmesinde Alevi-Bektaşiliğin çok hizmeti var.

Cem Vakfı'nda bir harita yaptık, nerede hangi tekkeler varsa belirttik. Alevi derişleri kılık-kıyafet biliyor. Macaristan'da ve Romanya'da gittiği yerlerde nerede geçitler var, ordu mu var, kale mi var; arkadan başkalarına bildiriyor ve böylelikle yardım ediyor.

Anadolu'da öğretmenlik yaparken yurt dışındaki Türkleri anlatmaya çalışırız. Birçok müfettiş ne lazım onlar diyordu. Ben de bunları göz ardı etmeyelim, onlar çok önemli diye itiraz edince soruşturma bile açtılar bana; fakat şimdi görüyorsunuz televizyonlarda, kitaplarda artık anlatılıyor. Biz doğru yolda imişiz, hep sizin sesinizi duyurmaya çalışıyoruz. Demir Baba'ya geliyorsunuz, ben onu 1925'ten beri biliyorum. Demir Baba ne hâlde idi. 1970'te geldiğimde gittik bırakmadılar, 94'te geldim her tarafını değiştirmişler. Onlara sahip çıkalım. Osmanlı Arşivi'nde bu tekkelerin vakıf arazilerini çıkardım. Kızıl Deli'nin 24 tane dolabı, koruları, ormanları var. Hüseyin Baba en zengin burada, Osmanlı padişahları Kanuni'ye gelinceye kadar, Fatih'e gelinceye kadar Rumelideki tekkelere isyanlarda arazilerini almışlar. Siz Türk dünyasında Türklüğü en iyi yaşatansınız. Başkaları hep artlaştırıyor.

Ayhan Aydın: Şimdi sizleri dinleyerek, fikirlerinizi almak istiyoruz.

Sizlerin de fikirlerinizi almak isteriz, isminizi de söyleyin?

Halim Süleyman

Biz Bulgaristan'da yaşıyoruz. Okumamız Türkçe, hayatımız Bulgarlarla karışık.

Biz 20 yıldır babayız. Bizim işlediğimiz işlerde Türkçe anlıyoruz, okuyoruz.

Kur'an'ı Latince okuyorlar, eski Türkçe okuyorlar. Biz kendi yöremizde bu Arapça Kur'an'ı, Latince istiyoruz. Çevirebilir misiniz, bizlere Kur'an gönderebilir misiniz?

Bizde önceki gibi Arapça okumuş hocalar ve insanlarımız kalmadı.

Muharrem Karagöz

14 seneden beri ben de babayım. Kulhuvallah'ı okuyoruz; ama ne demek olduğunu biz de bilmiyoruz.

Mesela “Yâsin” okuyoruz Cuma akşamları, onun da ne demek olduğunu bilmiyoruz Kur’an okuyoruz, ama anlamıyoruz. Takvim var, aşure ayı Muharrem ayı var; on gün yazıyor biz yapıyoruz on iki gün.

Ali Rıza Baba

Baltacı Yeniköy’denim, 13 yıldır babayım. On iki gün tuttuğumuz oruç, iki gün de onlar için tutarsak on dört gün oluyor. Kûfe’de Müslim Akil’in aşure kitabı var, orada öyle yazılı. Biz öyle görmüşüz, böyle işliyoruz; siz çıkarın bir kanun öyle yapalım.

Recep Aslan

5 yıldır babalık yapıyorum. Biz, Sultan Nevruz Bayramını ne zaman kutlayacağımızı bilmiyoruz. 21 Mart mı olacak, 22-23 mü? Cuma akşamları toplantılarımız oluyor. Tarikten geçmemiz sadece cuma günü mü kabul, yoksa pazartesi günü de kabul mü? Pazartesi Peygamber’in doğumu; yani pazartesi geçmek makbul müdür? Cuma akşamları, pazartesi akşamları kurban yapabilir miyiz?

Salman İbrahim Köse

Çernik-Karalar. 19 yıldır babayım. Muharrem ayı eskiden on iki gün tutulurdu, sonra döndü iki gün ileri alındı. Onuncu gün başladılar kaynatmaya, bu tarihler denk gelmediği için insanlar birbirine yapacak bir şeyler.

Ali Yusuf

Çernik Köyü’nden, 3 yıldır babayım. Hasan Baba’nın cemine girdim, Kanarya’da kendisi oraya yüksek tahsilli insanlar geldi dediler ki; cemiyet iyiymiş ama neden daha önce bilmiyorduk. Gelen gençler bu işlere meraklansın. Ayrı tabaklarda yemek yiyelim, tepside değil de masada yiyelim dediler. Ayrıca sakka suyu da içilmesin, dışarı serpinsin dediler. Türkiye’de bir yenilik yapsak iyi olur.

Refik Salih

Çernik Köyü’ndenim. 7 senelik babayım. Tarik suyunu içmeyeceğiz gibi meseleler, dedelerden babalardan aktarılmış.

ABDULLAH HASAN ABDULLAH

Dulovalıyım. 1938’de doğdum, 79’da baba oldum. 86’da mürşitlik aldım. O zamandan beri çalışıyoruz, toplanıp yol-erkân hakkında konuşuyoruz, fikir alış-ve-

rişi yapıyoruz. 1986'da Sofya'da mektebe gittim. O günden bu güne çalışıyoruz. Ben oldum mu, polis de gelse kimse bir şey demez. Bizim yolumuzdan, erkânımızdan Hristiyanlar korkar.

Babalarla toplanıp konuşuyorsunuz, aynı zamanda size bağlı babalar var. Bu civarda kaç tane baba var?

Dulova'da 10 tane var. Biz Musa Baba'yı çağırırız.

Karalar, Dulova, Baltacı Yeniköy, Söğütcü, Kolobina; bunlar Alevi köyleri. Başka Alevi köyü var mı?

Çarşambalılar var. Sevar, Kastçılar, Yeniceköy.

Abdullah Baba, buralarda kaç baba var?

Bilmiyorum.

Çarşambalılar dediğiniz nedir?

İbadetlerini Babailer pazartesi ve cuma akşamı yaparlar, Çarşambalılar ise salı günü yaparlar.

Fatma Ana'nın doğumu olarak mı kabul ediyorlar?

Evet.

Erkânına girdiniz mi, fark var mı?

İbadet esnasında gülbenkler çekerken el ele tutarlar.

Siz de Babai yolunu sürüyorsunuz ve perşembe akşamı yapıyorsunuz değil mi?

Pazar akşamı, bir de perşembe akşamı yapıyoruz.

Her pazar ve perşembe akşamı erkân yürür mü?

Yürür. Gelen gelir. Her ayın başında tarik bayramı yaparız; yani görgü isteyen gelir. Bize abdestsiz derler.

Tarik nasıl bir şeydir?

Bir ay içinde tarikten geçmemiş ve eğer ölmüş ise, baba günahkâr değil; çünkü baba onu çağırılmış o gelmemiş. O zaman baba o ayın başında bayram yapmaz.

Bizim Babailer bir tarihte kılıçtan geçmişler; bir tarihte 40 bin, bir tarihte 80 bin kişi. Mesela; Selçuklular zamanında bizim Babailer silinmiş. Hacı Bektaş-ı Veli çıkıyor meydana din üzerine dil üzerine insanlar unutmuş ayaklanma bastırıyor, işte o zaman Babailer silinmiş.

Abdullah Baba, bu kadar baba (Çarşambalılar hariç) aynı erkânı sürdürüyor; yani aynı kuralları uyguluyorlar. Siz ne dersiniz?

Onlar ayrı, onlar bizden saklıyorlar gizli yapıyorlar.

Babalara taliplerini siz mi paylaşıyorsunuz? Talipler kendileri mi seçiyorlar babayı; yoksa babalar mı talipleri seçiyor?

Bir cemiyyetin babası Hakk'a yürüyor. Dedeler kendi aralarında otururlar; ama birbirlerinden tarik alamazlar. Dışarıda kalmış bir talip var, ben sözüm geçen bir babaya söylerim. Git şu adamı al derim, alırlar.

Bir talibin 15 yaşından 20 yaşına kadar sözü yoktur. Ne zaman musahip olursa o cemiyyette onun da hakkı var.

Evliler eşi ile gelirse sizin erkânınız ne oluyor, törenleriniz oluyor mu?

Musahip oluncaya kadar ceme alırsınız alışsın diye. 20 yaşlarında musahipsiz, ikarsız biz onun üstüne hizmet okumayız. Hizmette onun hakkı yok. Musahip oldu mu söz alır konuşur. Onun babası gelir, ana-bacı gelir; peşkir getirir baba ile görüşür, insanlarla görüşür, cemiyyete bağlanır. Sonra musahip olur, o babaya bağlanır. Bir yere gidecek olsa ondan izin alır, birtakım işler yapar.

Diyelim ki taliplerinizi sorguluyorsunuz. Sorgulamada ne yapıyorsunuz, ne diyorsunuz? Talip, baba huzurunda kendi özünü dara çekerek, sorgulandığını hissederek ne yapıyor? Her babanın kaç tane talibi var?

40 talip var benim. 37 çift, 20 çift değişiyor.

Birbirleriyle kardeş varsa silinsin, olmayan varsa niyaz etsin deriz. Sonra vebali boynuna ederiz. Talip, baba ile görüşür yerine oturur.

Kaç hizmet sahibiniz var?

12 tane: gözcü, tarikçi, çırakçı, zakir olsun diğerleri önemli değil.

Herkes göre mi görev veriyorsunuz?

Cem erenleri ile baba karar veriyor, hangisi hangi görevi taşıyacaksa o görev veriliyor.

Hizmet sahipleri kendi hizmetlerini biliyorlar her cemde de aynı hizmet sahipleri aynı hizmetleri görüyor. Babailik... Siz bu yoldan geldiğinizi söylüyorsunuz. Babailik, Bektaşilik nedir, sizin yolunu sürdürdüğünüz inanç hakkında neler söylersiniz?

Muhammed-Ali yolu deriz.

Mesela Allah -Muhammet -Ali adına üç çırak uyarız.

Bir insan iki üç hizmet getirebilir. Gözcü kalkmış Allah eyvallah da yapar, duasını biliyorsa dua da okur.

Bu yolun uluları var; Şücaaddin Veli'ler, Abdal Musa'lar, Hacı Bektaş-ı Veli'ler... Yine buradaki pirlar var. Bu ulular dergâh kurmuşlar zamanında. Sizin bugün yürüttüğünüz hizmetleri o dergâhlar çevresinde yürütmüşler.

Kendiniz bir dergâha mı bağlısınız?

Nevzat Efendi'ye bağlıyım. (Eskişehir'deki Sultan Şücaaddin Veli Dergâhı'nın şu andaki postnişini.) Haskova'da Otman Baba'ya gittim kaldım.

Otman Baba'dan mı el aldınız, bu nasıl oldu?

Buradan 10 araba gittik, kazan kaydattık. Hasan Baba benim rehberimdir. Otman Baba buranın postnişini.

Şücaaddin Veli ve Otman Baba'ya bağlı olarak erkân yürütüyorsunuz; erkânlar nasıl öğrendiniz, bu yola girişiniz nasıl oldu?

Mürşit Ali Baba vardı, rehberimiz Mehmet Baba vardı, onlar eğitti bizi. O göçtü dünyadan başkası girdi, sonra ben oturdum 79'da.

Bir halifenin; yani babaların başında olan kişinin seçimi nasıl oluyor?

İnsanların isteği ile oluyor. Nevzat Efendi geldi, babalara sordu. İsteyen var mı, yok mu diye. O zaman 38 tane baba vardı. Babalara niyaz ettirdi; benim sözüm-den çıkmayacaklarına, beni seçeceklerine dair. Bana da niyaz ol, dedi. Bütün hepsini bir tutacağına, ayrı-gayrı yapmayacağına dair söz ver, dedi. Böylece Nevzat Efendi'nin huzurunda, buradaki babaların başına halife yapıldım.

Nevzat Baba Şücaaddin Veli Dergâhı'nın postnişini olarak kabul ediliyor. Siz de mürşit ve onun buradaki halifesi olarak kabul ediliyorsunuz.

Siz ne biliyorsunuz; Otman Baba'lar, Hacı Bektaş'lar, daha nice ulular, pirlar kimlerdir?

Biz Otman Baba'ya bağlıyız.

Siz hem Otman Baba'ya, hem de Şücaaddin Veli Dergâhı'na mı bağlısınız?

Bizler Otman Baba'ya bağlıyız.

Baba nasıl olunur, buna siz mi karar veriyorsunuz?

Baba olacak kimse hürmetli, sözü dinlenen, ağır başlı kimse olacak.

Siz İmam Cafer Buyruğu üzerine mi gidiyorsunuz, başka bir buyruk kitap var mı?

Başka buyruk kitap yok, biz İmam Cafer Buyruğu üzerine gidiyoruz.

SELMAN İBRAHİM KÖSE

Kaç yaşındasınız?

Pederimden ve hâlimden oldum bi hane, medet cülbah yandı kaine. 1931'de kaane, çok şükür, hamd olsun geldim cihana. Berzahtan kuruturum çıktım aradan, 18 yaşında doğdum anadan, Molla Ahmet'in Mustafa Baba'dan çok şükür, hamd olsun bir yere kadar geldik.

Yaşım 31, ikrar vermem de 18.

18 yaşında ikrar verip bu yola girerken; yıllar önce neler hissettiniz, hangi duygular içindeydiniz?

Küçüklükten başladım zakirlik yapmaya, ihtiyarlarla konuşmaya. Sonra babam öldü, ben zakirlik yaptım. Bu hâli istemedim, başkasını seçtik. Sonra yeniden üstüme dolandı. Usul usul gidiyoruz. Başladık yolu erkânı korumaya. Babalık yaparız bu âlemden; Mustafa Baba gitti, Halil Baba geldi. O da göçünce başladım talip ikrara getirdim, üç çift talibim vardı. Sonra Halil Baba bana bir icazet verdi. Bu icazeti babalarla, imzalarla alırım elime. Giderim Otman Baba'ya, oradan Kerim Baba'dan gelirim Karalar'a. O zaman Hasan daha baba olmamıştı. Sonra burada ikilik çıktı. Birtakım dedi Murtaza Baba Abdullah'tan ileri. Ben dedim; o benim milletim, bırakın bana ben yapayım, ben edeyim. Bu mürşitlik bize yakın daim sayılıyor. Bu icazeti 82'de aldım; Murtaza Baba ayrıldı, sonra Abdullah Baba'ya bıraktı.

Zakirlik nedir?

Zakirlik, İmam Cafer postundadır. Devran çevirir, nefesler söyler, saz çalar.

Cemlerde saz dışında bir şey var mı?

Yok.

Ceminize giren kaç talibiniz var şu anda?

30 hane var.

Talipleriniz bir erkek ya da bir kadın değil de o hanedekilerde mi girmiş oluyor?

Hanede vardır; 3 kişi, 2 kişi.

Şiir yazar mısınız?

Yazarız.

Cemlerde deyiş okunuyor; buna bazı bölgelerde Kur'an, düvaz deniliyor. Burada ne deniliyor?

Burada da düvaz deniliyor.

Düvazlarda kimin ismi geçiyor, kimin düvazını okuyorsunuz?

Musa Baba Sultan'ı okuruz.

Kimlerden okursunuz?

On İki İmamları okuruz. (burada bir ozandan şiir okuma değil, ulu şahısların isminin geçmesi kastedilir.)

Evleneceklere bir dua veriyor musunuz?

Vardır duası.

Bir kişi Hakk'a yürüdüğü zaman hangi erkân yürür?

Kırkını, ellisini yaparız.

Taliplerinizden bir kişi Hakk'a yürüdü diyelim, ölüyü ne yaparsınız?

Önce onu dardan indirirler, toplanırlar borcu varsa öderler. Bunlar bizde yok.

Ölen kişinin namazını kılıyor musunuz?

Ölenin namazını kılarlar.

Namazı kim kıldırır?

İmam.

İmam olmadığı zaman kim kıldırır?

İmam olmadığı zaman kılmazlar. Beklerler ya da başka yerden bir imam getirirler.

Sünnilerden mi gelir?

Onlardan da gelir.

İmam olmadığı zaman ne yapılıyor?

Sünnilerden gelir. Baba da yapabilir bu işi; ama biz imam bekliyoruz.

Yedisinde ne yaparsınız?

Yedisi geldi mi toplanırız, bir kurban keseriz, insanlara yediririz; Kur'an okunur sonra. Kırkı gelir, onda da toplanıp kurban keseriz. O zaman kimi münasip görürlerse seçerler; çünkü talipler babayı isterse seçerler. Kur'an okunur, akşamı kılarız.

Bedri Noyan diyor ki; "ölüm sevgiliye kavuşmak."

Hakkı Saygı: Hz. Peygamber'imiz diyor ki; "Ya Ali! Ben artık Hakk'a yürüyeceğim, emir geldi. Sakın üzölmeyin. Müminin ölümü, bir haneden diğör haneye göçmeye benzer." yani bir bedenden başkđa bir bedene geçecek.

İsimsiz: Berzah âlemini açıklar mısınız?

H. S: Bu âlemde yiyip, içip, yaşıyoruz; bir yaşam sürdürüyoruz. Bana şu âlemde Hakkı dediler, size Ahmet dediler... Biz bu bedenimize biz diyoruz. Aslında bu beden biz değöl; bizde bir biz var, bizden içeri. Bende bir ben var benden içeri. Bizim görevimiz insanları irşat etmek.

AHMET SAKALLI (KÖY İMAMI)

Köyün imamı Ahmet Sakallı ne söyler?

Köküm Sünni. İnsan dünyaya ahreti kazanmak için ve Allah'a yaklaşmak için gelmiş.

Hz. Peygamber'in yüzü suyuna bütün kâinatlar olmuş. Cenab-ı Hakk, "kâinat yok olduktan sonra yeniden insanları yaratırım." diyor. Neden? İnsan daima bir savaşı içerisinde ahreti kazanmak için, Allah'a yaklaşmak için çalışır; bunu da yalnız kendi nefsi ile mücadele ederek kazanır.

Bu hususta konuşulacak çok şeyler var.

İnsan Allah'a nasıl yaklaşabilir? Daima kulluk yapmasıyla yaklaşabilir; yani temiz bir kul olabilmek için, Allah'a kulluk yapmak zorundasın.

İnsanın ahretini kazanabilmesi için, burada kendi nefsi ile mücadele etmesi lazımdır.

İnsan kendini her şeye hazır buldu mu, çok çabuk iflas eder. Birçok şeyi kolay elde etmeye çalışıyoruz. Onun için de bu bize böyle kolay veriliyor. Bunun bir kıymeti yok gibi.

Dünya, ahireti kazanmak için bir tarladır; burada ne ekersen ahirette onu biçeceksin. Cennet ve cehennem buradadır, diyor bazıları.

İslam'ın şartlarından olan tevhit, risalet ve ahirete imandan biri eksik ise, insan tam Müslüman olamaz.

Ben böyle bir düşünce ile yaşarsam ahireti kazanmak için hiçbir şey yapmam, yalnız dünyada iyi yaşamak için elimden geleni koymam. Mesela; ben yalan söylemekten de, çalmaktan da elimi koymam. Dilime, elime, belime sahip olmam. Benim iyi yaşamam için ne lazımsa yaparım. Cenab-ı Hakk, insanın her günahını af edebilir; yalnız "kul hakkını" affetmez.

H.S: Kur'an'da bir ayet var; Allah yolunda cihat edin, buyruluyor. Bunun anlaması nedir acaba?

İnsan kendi nefsi ile mücadele etmeli. Başkası için bir şeyler yapmalısın.

Cihad-ı ekber deniliyor, siz nelere uyuyorsunuz? İnsanları neye davet ediyorsunuz burada? Bir Alevi-Bektaşî köyünde, Sünnî kökenli olsanız da, bu insanlarla kaynaşmış ve bu köyün de imamlığını yapan birisi olarak, inanç esaslarınız nelerdir? Namaz deyince ne anlıyorsunuz?

Namaz deyince; Allah ile kul arasında münasebet kurmayı anlıyoruz. Sünnî inançlara göre, İslamiyette başkasını vasıta olarak kullanma lüzumu yok. İnanç; insanın Allah'a karşı inancı.

Siz Sünnî kökenli bir insan olarak, böyle bir köyde nasıl yorumluyorsunuz, oruç nedir?

Oruç; bir ibadet, Allah'a karşı kulluk borcunu ödeme. Cem ise; İslamiyette toplu bir şekilde ibadet etmek. Toplu hâlde ibadet etmekten maksat; burada temiz hâlis bir insanın bulunması, bunun yüzü suyuna dua etmekte bulunan bir insanın duasının da kabul olmasıdır. Onun için de birlik hakkına bir şey okunuyor.

MUSTAFA SALİM MURTAZA (BABA)

Karalar’danım. Şimdi baba olmamın sebebinden başlayayım.

Annemin babası Maksut Pehlivan, Amerika’ya kadar gitmiş çok büyük bir pehlivanmış. Altı ay Türkiye’de durmuş. Ondan sonra onlar beni yetiştirdi biraz. Babam da dedem de Bektaşî. Haydar Baba geldikten sonra dedemi bulmuş, Maksut dedemi bulmuş. Onlarda kalmış 5-6 ay. Ondan sonra ben askerden döndükten sonra, dedemi kaybettim. İşte geçtik başka bir ceme, Muharrem Baba’nın cemine. Orada on altı sene hadımlık yaptım. Ondan sonra beni değiştirdiler, gözcü oldum. Gözcülükten sonra baba dedi, seni ben baba yapacağım. Benim de abilerim var önümde; daha âlimler, okumuşlar. Ben onların önüne gelmem falan, ırak oldum babadan. İşte o da bu âlemden gittikten sonra bütün talipler çıktı benim başıma, baba olacaksın diye. Ben de biraz inat ettim, abilerim var önümde dedim.

Ondan sonra bir akşam rüyamda, dedem ve ninemi gördüm. Dedem geldi, Haydar Baba’nın tacını geçirdi bana. Kavuniçi bir taç. Bu dedi, Haydar Baba’nın. Bu sende duracak dedi. Ben nasıl sokağa çıkacağım dedim, hayır bu sana yakışır dedi. Ondan sonra baba oldum. Takıldık on iki seneden beri babalık yapıyorum. Yolları büyüklerimizden gördüğümüz gibi sürmeye çalışıyoruz.

Alevilik-Bektaşilikte kurban kesmenin önemi nedir?

Kurban yapacak olduktan sonra kurbançı çıkar keser kurbanları. Onunla beylik kurbanı, ağmanlarımızı topladık. Hasatımızı, bereketimizi koyduk ambarlarımıza. Bir kurban yaparız, baba geçirir bizi, temizlenir, biz de talipleri geçiririz. Ondan sonra kurbanı kurbançıya söyleriz, şu akşam kurban yapacağız. Sabahleyin gider dualarıyla keser kurbanı. Duası da, Muhammed-Ali uğruna teksin, bizi dergâhtan ayırma ey gani. Şeyh fermanı, Halil İbrahim delili, Cebrail tekbiri; Allahu Ekber, Allahu Ekber, Alahu Ekber deriz. Üç kere tekbir getirir. Üç kere de (Arapça söyledi) onu söyler, tekbir getiririz. Onlar bir kere ayak tutarlar, biz de onlara anlatırız işittiğimiz kadar dedelerden. Ehlibeyt hakkında, muhabbet hakkında, evlialar hakkında anlatırız.

Kaç talibiniz var, kaç çift?

28 oldu.

21 marttan sonra benim anladığım kadarıyla bir serbest bırakma var talipleri.

Dileyen gelmiyor mu nevruzdan sonra?

İsteyen gelir; yani cuma akşamı, pazar akşamı uyarırım. Gelen varsa kılarız akşamı.

Yani siz on iki ay boyunca devam eder misiniz?

Kırlarda kırk mum yakarız, şamdanı var kırk budak.

Sultan Nevruz'da kırk mum yakarım. Üç tane de Allah-Muhammed-Ali aşkına içerde yakarız. Şimdiye kadar biz dışarıdan bir gelin alırsak belki uşağı olmadı, anasını içeri sokmak yok bizde; ama şimdi her şey Türkiye'de açıklandı, her şey.

Ne kadar benimsersek Aleviliği, ne kadar çoğaltırsak o kadar daha kıymetli demek ki. Şimdi ben akşamı kılarırken yahut da muhabbete başlayacakken dışarıdan bir kişi gelirse, saklanın okumayın. Etmeyin bu doğru değil bence. Şimdi geldikten sonra bizim dualarımızdan ne anlayacak; mesela biz Allah'ın emri neyse onu okuyoruz. Biz buraya sırrını saklayan erdir diyelim; yahut da bak, gözcüyü tembihle. Dışarıdan, başka kimse gelmesin.

Gençlerin ilgileri var mı, siz onları cezbetmek için bir şeyler yapıyor musunuz?

Mustafa Baba: Gençleri benimseye çalışıyoruz, hepsini uyarmaya çalışıyoruz. Onların çiğliğinden gitmek daha kıymetli bir şey oluyor.

Türkiye'ye gittiniz mi hiç?

3 defa gezmeye gittim.

Bu bölgedeki bütün Alevi köyleri birbiriyle danışıklı mı, birbirlerini tanır mı?

Danışıklı. Birbirlerini tanır, severler. Alevilik; kıymetli, insanları kaynaştırıcı ve kavuşturucu bir şey. Şeriatla, tarikatla aynı nokta. Zaten Hz. İmam Ali'yi yetiştiren Hz. Peygamber. Şeriat hakikat, tarikat, marifet demek.

HASAN ASARLI (BABA)

1941 doğumluyum. Haskova'ya beş yaşında gelmişim. Vakit geldi Şehzade olduk. Kız kardeşime damat geldiler, gittik babama izin aldık. Dedik böyle böyle, ikrar sahibi olacağız. O işe karışmadı; iki üç sene ikrar vermek yok, sonra tamam. Neyse ikrar aldık; ama dedemiz Kerim Dede, Selman Dede'nin dediği gibi Talip Dede'den ikrar aldık. Talip getirdik, dedi hiç vaktim kalmadı. Tez elden kırklar karar aldılar, sen olacaksın dediler. Ufak toplanamayız falan filan dedik. Her şeyde

kan akıtmayız; mesela nevrusta kan akıtılmaz. Yeni mürşit olduğum gün, Bektaşî-Babai dedelerini gezdim. En sonunda Kerim Dede'nin kardeşi var Musa Dede. O eski Türkçeyi söker. Dedim, Kerim Dede'nin şeyleri var mı sende? Dedi, var. Şimdi çıkar bakayım dualarını falan, dedim. Ben bundan öteye gitmem. Neyse şimdi canlara bütün yatırları aşağı yukarı gezdirdim.

Bütün yatırırlarımız burada; Akyazılı Baba, Demir Baba, İlhan Baba, Musa Baba, Elmalı Baba, Hıdır Baba var.

Vakit geldi kaçırmaya başladık. Biraz azaldık, sonra gençlerle beraber kalabalık olduk. Aşağı yukarı 20-25 çift can var; ama en büyük göbek gene buradasınız. Bizim bütün Bektaşîleri, Babaileri toptasak bu kadar kalabalık olmayız. Bizim Babailerden orada beş dede var. Biraz önce bahsettiler, ben size anlatayım dedeler buradasınız.

Siz Otman Baba'dan ne zamandan beri el alıyorsunuz?

Başka Biri: Ahmet Baba'nın vaktinde, sizin baba eren Ahmet Baba giderler Sultan Şücaaddin'e, orada dururlar. 20-30 gün dururlar. Kendi nezihlerinizden nezihledi. Şimdi o Âdem Baba, Ahmet Baba'nın yanında. Âdem Baba'ya verirler icazeti, sen de Ahmet Baba'ya irşat et derler.

Hasan Baba: Niçin burada ikilik olduğunu anlamadım; mesela Abdullah Dede'nin ve senin şahadetnamende Otman Baba mührü var.

Niçin şimdi ikilik oldu, orasını anlamadım.

Başka Biri: Orada mı?

HAKKI BABA

Şimdi bakın. 1911 yılında Şücaaddin Veli Dergâhı'ndan Şeyh Nur Efendi buraya önceden geliyor. Bu yöreyi, Haskova Kırcaali yöresini bölüşüyorlar. Ondan sonra Haskova'dan Mihman Dede (bugün Çorlu'da Avukat Faik var, onun dedesi), buradan da Molla Ahmet Baba kalkıyorlar, Şücaaddin Dergâhı'na gidiyorlar. Şücaaddin Dergâhı'nda bunlar kırk gün hizmet ediyorlar. İşte biraz önce söylediğiniz gibi orada kurbanlarını kesiyorlar, oradan icazet alıyorlar. Molla Ahmet Baba bu yöreye halife olarak gönderiliyor. Mihman Dede de o yöreye halife olarak gönderiliyor. Şimdi bu Hasan Baba'yla da konuştuk

Otman Baba mücerretti. Otman Baba'nın kızı var diyenler oldu. Bütün tarih kitaplarında, her yerde Otman Baba evlendi ve çocuğu çocuğu var diyen birisini bu

lamazsınız. Yoktur çünkü. Balım Sultan mücerretti, Otman Baba mücerretti. Şimdi Otman Baba mücerret olduğu için, ikisi de Kalenderi kökenlidir. Kendisi vasiyet ediyor, bana bağlı olanlar Şücaaddin Veli'ye hizmet verdirebilirler; çünkü kendi soyundan, yerine bir postnişin bırakmıyor. Kendi soyundan biri yok dergâhta. Şimdi Kalenderi kökenli oldukları için, aynı Şücaaddin'e bağlanıyor. Şücaaddin Veli de Eskişehir de burayla fazla bir gelip gitme yok. Nuri Efendi geliyorlar, bu yöreyi irşat ediyorlar. Ondan sonra 1925 yılında Şeyh Nuri Efendi'nin oğlu Şeyh Hakkı Efendi oraya geliyor yine hizmet sahipleriyle beraber. Hatta bizim beraber getirdiğimiz; her köyde, hangi tarihte hangi baba varmış, o babalara hangi talipler bağlıymış şu anda hepsinin bir dokümanı var. Şimdi buraya bağlılık bu şekilde oluyor. Molla Ahmet Baba bu âlemden gidince Mustafa Baba'ya, ondan sonra Ali Baba'ya, ondan sonra Murtaza Baba'ya, ondan da size geçiyor. Bu hiyerarşi devam ediyor. Gitmişsiniz, Mihman Dede'nin oraya bırakmış olduğu mirası yürüten insanlardan başınızı okutmuşsunuz, bunda bir sakınca yok; çünkü o baba ondan daha yüksektir. O ondan yüksektir, aralarında bir şeyler vardır.

Evet, hiç konuşmayanlar var. Onlar da bir şeyler anlatsınlar. Kendilerini tanıtsınlar.

SEYİT ALİ SALİH MEHMET (BABA)

Seyit Ali Salih Mehmet. 1940 doğumluyum. Karalar'da doğdum, dedem babaydı. Babam yaşlandı, şimdi ben onun yerine vekilim. Şimdi herkes bir şeyler anlattı.

Vahdetin sırrına ereyim dersin

Vücudun şehrine gireyim dersin

Cümle âlemi göreyim dersin

Önce kendini aynen görmek gerek. Bizi daha geniş izah etti.

HAKKI BABA

Bakın burada vahdetin sırrına ermek için Allah'ın birliğine birlik tektir, ahattır. Allah demek bir demektir. Allah birdir; ama Allah'ın birliğini biz öyle bir şahıs gibi düşünmüyoruz. Mesela ben karşımdaki insana, insan diyorum. İnsanın içerisinde bir mikroorganizma vardır, her gün hareket içindedir. Hepsi bir yaşamın devamı, bu küçük evren sensin, kâinat sensin. Bu evrendeki organlar senin organların, her an bir hareket hâlinde bir iş görüyor; fakat biz bunları söylerken hiç birisini

söylemiyoruz, isimlerini saymıyoruz. Karşımızda bir ağaç var; ağacın gövdesi var, dalları var, yaprakları var, çiçekleri var, meyvesi var. Biz bunların tek tek ismini söylemek yerine ağaç diyoruz. Ağaç dediğimiz zaman bunu anlıyoruz. Şimdi Allah dediğimiz zaman da bu evrende ne varsa, en ufak zerreye varıncaya kadar hepsinin adını söylemiş oluyoruz; ama onlara Allah demiyoruz. Ahmet, Mehmet; onlara bu isimleri biz uydurduk, biz söyledik. Ona kuş dedik, ördek dedik, insan dedik. Şimdi bunlar, bütün bu evrendeki her şey Allah'ın organları. Nasıl bizim içimizdeki o mikroorganizmalar kendiliğinden bir şeyler oluyorsa, bu evren de kendiliğinden bir düzen içerisinde çalışıyor. Bunların içerisinde şuurular var, şuursuzlar var; şuurular insan, insan anlıyor. Peygamber gönderiyor Cenab-ı Allah ona, emir gönderiyor. Peygamberlerin bazıları sözlü olarak Allah'ın buyruklarını anlatıyor, bazıları da yazılı olarak; yani insanları eğitiyor. Cenab-ı Allah, peygamber göndermemişsem bir topluma, o toplumu yargılamam; ancak bir peygamber gönderceğim ona gerçekleri anlattıracağım, ondan sonra yargılarım ben, diyor. Şimdi bir de şuursuzlar var; cisimler, nebatlar, hayvanlar. Bunlara kendi hayatı boyunca yapacağı işler Cenab-ı Allah tarafından daha önceden içgüdüsel olarak bildirilmiştir. O daha yumurtadan çıkar çıkmaz ne yapacağını biliyordur. Bunları bu şekilde izah ettik. Biz bunların hepsine, teker teker adlarını söylemeden, Allah diyoruz; bir birlik sonuçta. Vahdetin sırrına ereyim dersin, bu birliği anlamam lazım. Benim, dergide, bu konuda çok geniş yazıları var. Allah'ı anlatmışımdır beş madde altında. Allah'ı anlatabilmem için bir misket örneğim vardır. Değişik değişik örneklerle, birinden anlamazsa birinden anlar; birliğe oradan ulaş. Vahdetin sırrına ereyim dersin, birliği orada kavra. Birliği kavradıktan sonra vücudun şehrine gireyim dersin, bu bir âlem, her şey insan. Cenab-ı Allah kendisini insanda tecelli ettirdi ve bütün mahlûkatı ve evreni insanın emrine verdi. Sen Allah'ın yeryüzündeki halifesisin. Bakara suresi 34'te "Ben seni halife yaptım" buyruluyor. Meleklerle de diyor ki; "Ben ona ruhumdan üflediğim zaman derhal secde edin". Meleklerin hepsi secde etti, iblis hariç. Biz cemlerimizde secdeyi, bundan dolayı insana yapıyoruz. İnsana yaptığımız secde Abdullah Baba'ya ya da başka bir babaya değil, Allah'a. Allah, ben sana şah damarından daha yakınım, diyor. Ne demek biliyorsun. Ben sendeyim, ama sen Allah değilsin; çünkü sen zerrelere bir tane sisin. Biz, bir taneye, Allah diyemiyoruz. Bütün topluma birden Allah diyoruz; ama varlıkları varlık olarak, Allah'ı da Allah olarak bileceğiz ve ismini hiçbir zaman unutmayacağız.

Şimdi şöylesine bir düşünün: Soframıza gelen gıdaların hepsinin kökü topraktır. Bunlar suyla beslenir, güneşin altında pişer, havanın oksijenini alır. Ne diyor

Kur'an'da; ben dua ettim. Bütün bitkilerin özünü topla getir, öyle bir gıda yap ki; hem gıda hem de şifa olsun. Onları, o özü o topladı; sana getirdi, sen yedin.

Yedin mi bütün bitkileri, sebzeleri yiyorsun; suyu içiyorsun. Gıda olarak aldığın her şey senin vücudunda enerji oluyor. Bu enerjiyi vücut kullanıyor; fakat bunun biraz fazlası olduğu zaman bu fazlalık insanda, ama yalnızca insanda değil bütün varlıklarda, bir cinsî cazibeye dönüşüyor. O cinsî cazibeden sonra bir çiftleşme; artık bunları açık konuşacağız. Yüce Allah diyor ki; ben seni bir damla sudan yarattım. İşte o bir damla su, ana rahmine düşüyor. O düşen su, senin o dört unsurdan aldığın gıdaların özü. Bunlar senin vücudunda cevher oluyor. O cevheri kullanıyorsun, fazlası da rahimlere dökülüyor. Kur'an'da yine Nur suresi 35'te; "Allah dilediğini kendi nuruna kavuşturur." buyruluyor. Cenab-ı Allah kimi biliyorsa, o zerrelere kaç tanesini biliyorsa, ona ne yapıyor? 120 gün sonra kendi ruhundan üflüyor. Üfledim diyor Kur'an'da; artık bunlar gizleyecek şeyler değil. Şimdi, dört unsurdan yarattım demesinin sebebi budur; aldığın gıdalardır, her işin başı mutfaktan geçer.

ALİ YUSUF SÜLEYMAN

Üç senelik babayım. Baba ocağımızı bilseydik, geçmişteki çok bilgili babaların dizinde otururduk. Bu, hiç akıldan geçemedik bir şey oldu. Eskiden öyleydi ki birçok kadının arasında çalıştık. Konfeksiyonda 200 kadın, bazı çapkınlık yapardık. Yine böyle bir toplumda kadınlar başladı gülmeye. Niye güldünüz diye sordum. Senin sözlerini hatırladık. Bak akıla gelmeyecek bir şeyden baba olduk. Babamız vefat etti, baba olduk. Olmamızın sebebi de şu; talibanlar seçim yaptılar kimse razı olmadı, gelmedi. Ben de kabul ettim babalığı. Dedim hadi sizi dağıtmayayım, kabul ettik. Bilgimiz çok olmasa da talibana gönlümüz açık bu anlamda. Sizin sayenizde daha fazla kitap alıp okuyacağız, bilgiyi arttıracacağız. Bilgiyi arttırınca da talibana böyle anlatacağız. Benim şimdi Hakkı Baba gibi bilgim olsa da başlasam iki akşamda bir anlatmaya, onlar ceme, işlerini bırakıp gelirler. Bu bilgileri onlara aktarmak ve onların da bu bilgileri bilmelerini sağlamak lazım. Bizim çocuklar Bulgarca'sını okuyor, okullara gidiyor, buralara gelmiyor. Akli başında, askerliğini bitirmiş, talip olmuş, hepsini olmuş gelse ve yoklasa eşikleri; mesela on haneden onu da genç olacak, yirmi olacağız. İşte bizde bu biraz zayıf gidiyor. Neden o komünizm döneminde bizler ürkütülmüştük. Biz o dönemde babaya da gidemezdik zaten. İşte böyle bilgimiz bu yönden daha az kaldı; ama yine de Allah'a şükür babalığa erdik. Bundan ötede ne olur bilemem.

Bundan ötede Muhammed-Ali'nin didarına ereceksiniz. O yüzden de çok çalışacaksınız; yani taliplerden daha çok iş düşünüyor babalara. Evet, Seyit Ali Sultan dedik; ne diyeceksiniz düşündünüz biraz herhâlde.

İnşallah biz de sizin yardımınızla, yolladığınız kitaplarla, daha başka din kitaplarıyla talipleri uyarmaya çalışacağız.

Talipler babalara neler sorar?

Mesela biz baştan ibadete geldik; zakir üçler nefesini söyler. Zakir yoksa sız-sız söyleriz. Bizden selam olsun mümin canlara, hakikat talibi ol, Müşteri hakikat talibi bir nasıl olur acaba? Mesela ibadet her talibin kulluk borcu. Bir insan özünü, çalmamak, yalan söylememek, kapmak, ikrara nasıl veriyor bu yolda Hak Muhammed Ali yoluna gitmesini öneriyoruz.

Talipler size değişik konularda sorular soruyorlar mı? Bir babayla talipler arasındaki ilişkiler nasıl? Talip size açılabilir mi, meselesini size getirebiliyor mu?

Talipler devamlı soruyorlar. Bizim bilmediğimiz şeyleri onlar bize söylerler; sıcaklık, kaynaşma var arada.

Evet bu konuda babalar bir şey söyleyecek mi, şimdi talipler farklı şeyler soruyorlar mı?

Soruyorlar.

Evet Abdullah Baba.

Soruyorlar. Bazen biz de, eski kafayla babalara soru sorulmaz, diyoruz. Şunu söylüyorum: Hz. Ali öyle demiş, yeryüzüne on kitap indi. Kitabın birisi insanlarda, dokuzu bende; ama ben onlardan daha iyi bilirim demiş. Kim gelip sorarsa sorsun bana. Baba, aklına soran talibe söyleyecek, oturduğu postu pak edecek.

Evet, şimdi bu hizmet yürütenlere soru sormamız daha güzel olacak. Gözcünüz, isminiz?

ALİ VELİ

Ali Veli birbirine uymuş, ne güzel. Ali Veli ne der bu gözcülük konusunda?

1944 doğumluyum, Dulovo'da doğmuşum, babanın vekiliyim. Babanın gözcülüğünü, tarikçiliğini yaparım.

Ne yaparsın tarikçilikte, gözcülükte?

Gözcülükte akşam kalkarım, vazifeyi görürüm; mesela nasihat ederim cemaate. Sese lensin, dinle sin, orada gürültü olmasın; yaptığımız muhabbetleri dinleyelim. Evliyalara hakkında konuşuyoruz, onları dinlesinler.

Uyarıyorsunuz yani?

Uyarıyoruz. Benim dileğim böyle şeyler konuşulmasın.

Gözcünün duası var mı, ne duası bilirsiniz mesela?

Evet. Duayı babaya okurum. Eyvallah baba deyiş tutacağız, edebi erkân olacaklar.

Bismişah Allah, Allah elimiz elde, özümüz darda, yüzümüz yerde, dinimiz mürvette, pirimiz kuvvette. Bizde akıllı olan kardaş varsa, aklını alsın, bizi değişik hâllere koymasın. Kerem evliyanın ya Ali hü, derim babaya. Gözcüden davacı olan varsa söylesin, derim; mesela ben bir yanlışlık yaptımsa, yahut da orada darğın varsa.

Yani gözcü gözetleyecek, gözünü açacak?

Evet, yani konuşulmasın başka yerde.

O zaman gözcü, baba kadar talipleri izleyecek. Baba da zaten bu hizmet sahiplerinin içinden geçtiğine göre tarik daha ağır.

Ben tarikçiyim; ama benim üstüme gözcülük için dua okunmadı. Gözcü vefat etti, onun yerine böyle.

Duası var mı?

Bismişah Allah Allah; her ber cemali Muhammed; cemali kadir; Hasan, Hüseyin; Allahümme selavat. Allahume Salli Muhammed; yani Ali-Muhammed, günahkâr gün günahlarımız affola. Ya Muhammed Mustafa; Ali'de yattık, Hüseyin Kerbelâ'da sır. Günahlarımız için tövbe ya Rabbim, tövbe estağfurullah, estağfurullah, estağfurullah. İzni hanifi nefes üstaz iman, erkân tarikat, evliya, destur şah yemini ile, o bana baba de "Pençe Ali" der. Ben beş tarik çekerim. Halka talip tarik çubunu öper; Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali derim.

Peki tarik ne demek biliyor musunuz manasını? Nereden kaldı, piri kimdir?

Şimdi piri İmam Bakır.

(Kasetim kalmadı.)

Tamam düşe düşe bende günahkâr günahlarımızı affet. Ya Muhammed Mustafa, şifa senden ya Resullullah, derim. Tariğin pak olsun. Tarikçi bunu üç defa öper.

Tarik hangi ağaçtan yapılır?

Tuğba ağacından yapılır.

Hakkı Baba: Tuğba ağacı var mı buralarda?

Tuğba ağacından yapılır.

Hakkı Baba: Orada söyleyen oldu, öyle bir ağaç yok.

Kızılcık dalından yapılır.

Gözcü vefat ettiği vakitte beni böyle bıraktılar. Şimdi diyelim bir insan çıkacak. Dua okutmadım; çünkü benim geri dönmeye hakkım yok. Ben baba olabilirim mesela. Zaten beni yirmi sene önce baba yapacaklardı; ama Allah günah yazmasın.

EBADULLAH EYÜP SALİH

1960'ta Sofya Üniversitesi'nde Tarih Fakültesi'ni bitirdim. 35 sene tarih öğretmenliğim var.

Sizde okullar kaç yıl?

11'di; ama şimdi 12 yaptılar. Bizim köyde lise yoktu; 8'e kadar burada, köyde okuduk.

Burada kaç yıl görev yaptınız?

35 yıl.

35 yıl aynı yerde nasıl görev yaptınız?

Çalışarak.

Türkiye'de böyle bir şey yok; orada bir kişi aynı yerde, bu kadar çok süre görev yürütemiyor.

Askerden geldikten sonra birkaç sene başka yerde görev yaptım; fakat daha fazla burada yaptım. Daha küçükken dedemle, babamla beraber gittiğim vardı bu yola; fakat mektebe gittim, ondan sonra askere gittim. Bir de tabi öğretmen olduktan sonra bu yola gitmeyi yasak ettiler bize. Camiye gidelim, böyle bir yere gidelim; katiyen. Sadece öğretmenler değil; bütün bu arkadaşlar, Bulgarlar bile kiliseye gitmediler. Komünizm, diktatörlük zamanında yasaktı. 1990'da bu rejim düştü, ben

de zaten 1995'in başında emekli oldum. Emekli olduktan sonra, bizim bir komşumuz var Ali İbrahim Baba, gittik oraya bir akşam. Sen bu yola devam et, al sana birkaç kitap vereyim dedi. O zaman kadar benim böyle kitap okuduğum yoktu. Türk Konsolosluğundan tarih kitapları veriyorlardı bana. Daha çok Türkiye Osmanlı tarihini, Kemal'e kadar. Kemal'den sonra tarihini, lise tarihini okudum. İşte o zaman bende böyle bir merak uyandı, ben ondan sonra başladım komşu babaya gitmeye. 1990'dan bu yana kadar, sırayla gitmeye başladım ve çeşitli kitaplar geçti elimden. Başladım Türkiye'den alışveriş yapmaya. Muhammed'in hayatı, Ali'nin hayatı, dört-beş İmam Cafer Buyruğu geçti elime. Hacı Bektaş-ı Veli'nin kitapları geçti elime. Böyle çok kitap; Kerbela Vakası, Hatice Ana'nın hayatı, Fatıma Ana'nın hayatı. İslam'ın doğuşundan başlayıp anlatmaya başladım bunları insanlara. Dedim ben ne kadar fazla öğrenirsem, o kadar insan da öğrenir. Böyle başladı bizim cem de. Daha sonra da Süleyman Baba'nın ceminde başladım, iki yıldır oraya gidiyorum. Onun da fazla bilgisi var olduğunu, o bana ben ona derken, insanları yakınlaştırdık. Bizim cem de aşağı yukarı köydeki en tek mil cemlerden birisi. İnsanlar tek mil gelirler her akşam 25-30 kişi. Ondan sonra başladılar beni davet etmeye. Öğrendiklerimi anlatırdım insanlara, insanlar da seslerlerdi. Bende o zaman, daha fazla merak uyanırdı; daha fazla okuyayım, daha fazla anlatayım diye. Cemde de zakirlik hariç her şeyi yapabilirim; babalığı da, tarikçiliği de, gözcülüğü de, sakiciliği de yaparım. Hiçbir zaman zakirlik yapmadım; ama torunumu zakir yaptım. Daha başlarken 8. sınıfa giderdi. Aldım bir saz, onu verdim bir zakirin yanına. Aynı zamanda da Kur'an dersine yolladım, Kur'an da öğrettim ona. Okulda olmadığı zamanlar bizimle beraber gider, nefesleri söyler. Onu hazırlamışım; yeni nefesler ürettim ona. Kitaplarda yeni yeni nefesler var. Abdal Musa kitabından olsun, Pir Sultan Abdal kitabından olsun, Hacı Bektaş-ı Veli kitabından olsun çeşitli nefesleri öğrettim.

Evet, hocam çok güzel. Tarihçi olmanızın verdiği avantajla zaten hemen meseleyi anladınız. Uzmanlık alanınız nedir; umumi tarih mi, dünya tarihi mi? Öğretmen olduğunuza göre burada bir farklılık var.

Bulgaristan tarihi ve eski Yunan tarihi.

Evet, bu yolun inceliklerini siz daha çok bir aydın olarak, okuyarak, inceleyerek, çevrenize anlatarak içli dışlı daha farklı bir sentez oluşturmuşsunuz.

Ben mesela bunları okuduktan sonra senelerle biliyorum.

Peki bu Bulgar tarihi içerisinde inançlara ilişkin neler var?

Bulgar tarihinde yalnız Muhammed'in adı, doğması ve Müslümanlığı yayması geçer. İsa peygamber komünizm zamanında; doğmamış, yaşamamış kabul ediliyordu; ama şimdi, komünizm devri bittikten sonra, İsa peygamberi de tarihe aldılar. Şimdi onlarla da başlıyor. Zaten 8. sınıf da onunla başlıyor, İsa'nın doğmasıyla.

Bulgar tarihi içerisinde başka bir şey yok mu?

Osmanlı tarihi var. 1396'da Bulgaristan'ın düşmesiyle başlar; kurtulmasına kadar bütün Bulgarların savaşlarını, eziyetlerini anlatır.

Öğretmen olarak siz bu babaların, erkânların birliğinin sağlanması ve gençlerin bu yola kazandırılması konusunda ne söylersiniz?

Biz babaların birliğinin sağlanması için konuştuk. Babalar böyle toplansınlar da onlara anlatalım hakikati. Mesela bir çok yerde efsaneler konuşuluyor, Hz. Ali'yi Allahlaştırıyorlar. Efsanelerin hakikatlerini konuşmak lazım babalarla. Böyle konuştuk; fakat buna muvaffak olamadık.

Önemli olan gençler, gençleri nasıl kazanacağız?

Gençleri kazanmak için biraz yenilikleri kabul etmek lazım, cemlerimizde yenileşme lazım. Aynı zamanda babalarla konuştuktan sonra, gençleri de hemen böyle sokaktan tutup da blazerliğe bağlamayalım. Onlar da azıcık hazırlanıp meraklansın ki, ondan sonra ne yapılması gerekiyorsa yapılsın.

Peki eski kuşağı biraz suçluyorsunuz?

Evet.

Deliorman'daki Alevi-Türk köylerinde bulunan gençlerin çelişkileri nedir? Bu gençlerin sorunları ne, bu babalar onları nasıl bu yola kazandıracak, inceliklerine eğilebiliyorlar mı?

Gençlerin en büyük sorunu bugün işsizlik olduğundan, gençler daha çok, köylerden şehre iş aramaya gidiyorlar. Böylelikle de yalnız kalıyorlar. Gençler daima babalara tabidir, onların anlattıklarına inanıyorlar; yani hiçbir vakit babasız iş yapmıyorlar.

Size çok teşekkür ediyoruz bir aydın olarak.

MEHMET ALİ KARATAŞ

1932'de Karalar'da doğdum.

Bana söz kalmadı desem yalan olmaz. Çünkü 8-10 baba var, onlar daha bilgili, daha varlıklı. Aklımda ne varsa söylerim size. Tarikat yolundan açtık, tarikat yolundan söyleyelim. Onların tekrarı olur; ama ne de olsa hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa anlaşırmış. Bizim bir Murtaza Hoca'mız vardı, şimdi Türkiye'de; rahmetli bir babası vardı, çok iyiydi. Şimdi bir laf açıldı. Böyle tarikat yolundan gençler gelmiyor, gençler sokulmuyor, dedi. Sami Hoca dedi ki; komşular, ben bütün talebeleri toplanım tarikat yoluna. Ne yaparsın? 13'e pay ederim, ilk el yaparım, dedi. Sofram açılsın dedi. Masaları ayrı koyarım; çatalını, bardağını önüne, dedi. Onları da alıştırın; onlar sofraya mı gelir, kaç tane sofraya kurarsanız gelmezler, dedi. Gençlerin çoğu başladı itiraz etmeye. Ben bazı yerde konuşurum. Bizim taraftakiler çok itiraz ettiler, dediler ki; tarikat yolundan sapmayız, ne gördüysek onu işleyeceğiz. Ben onlara anlatırım bazı yerlerde, babalardan sonra. Şu tarikat, bu tarikat yolu 500-1000 senedir; mesela hep bir yerde, bir makamda gidiyor. Tarikat yolunda eriyip gidersin. 1940-1944-1946 senelerinde mumla dururduk. Lambamız, elektriğimiz, televizyonumuz, hiçbir şeyimiz yok. Tarikat yolundayız, iki söz konuşup da batırmak lazım değil, batırmayacağız.

Çok sağ olasin, var olasin; hepinize teşekkür ediyorum.

Bu muhabbete katıldınız; bunları yazacağız, çizeceğiz. Bunlardan yararlanacağız.

Bir adım atalım dedik.

CAFERLER

1 Mayıs 2000

SALİH FİÇİCİ

Burada cemler, erkânlar yürüyor mu, yapılıyor mu? Sizin sağlığınız biraz bozuk ama, devam ediyor musunuz cem yürütmeye?

Gücümüz yettiği kadar yapıyoruz.

Kaç yıldır yapıyorsunuz babalık hizmetini?

50 yıldır posttayım, hizmet etmeye çalışıyorum.

Hizmete başlamanız nasıl oldu?

O zamanın geçimine göre iyiydi. O zamanlar halk cahildi, bilgisizdi, kitap yoktu.

Bizim kendi taliplerimiz beni seçtiler. Benim dedem baba idi, babamın da 10 senelik babalığı var.

Hizmetinizi ne zamanlar yaparsınız?

Güz vakti geldiği zaman.

Doğma büyüme buralı mısınız?

Evet dedem, babam buralı; ama bizim sülale Üyüklü'den gelmiş, İsparih'in öte yanında.

Bu mahalle karışık mı? (Alevi-Sünni manasında).

Burası karışık değil.

Her dedenin kendine ait talipleri mi var?

Evet.

Mesela bir dedenin talipleri çoğaldı; nasıl olacak, cemlerin yürümesi için başka bir dede nasıl atanıyor, siz mi karar veriyorsunuz, birini yetiştiriyor musunuz?

Kalabalık olduktan sonra karar alınır.

Burada kaç baba var?

10 baba var.

İsimlerini bilir misiniz?

Salih Fıçııcı, Ali Kedik, Kamber Kadir, Musa Ramadan, Mehmet Salih, Nuh Şeremet.

Şimdi de Bektaşileri sayayım; Hüseyin Karasar, Tahir Mekan, Mehmet Nebi, Mehmet Ali, Hasan Hüseyin Öküzücü.

Bunların (Bektaşiler) cemleri ile sizinki değişik galiba?

Biraz değişik.

Buradaki babalarla sizin cemleriniz değişik mi?

Değişik değil, aynı.

Sizde mürşide ne denir?

Büyük baba.

Diğer babalar size mi bağlı, gelip size danışır mı?

Gelir konuşur, danışır.

Talipleri siz mi ayırıyorsunuz?

Onlar zamanla ayrılmış.

Yenileri gelirse ne oluyor?

Biz yol gösteriyoruz.

Siz musahipliği (blazer) bilir misiniz?

Biliyoruz.

Ceme girmek için musahiplik şart mı?

Şart değil.

Her erkâna girebiliyor mu, her şeyi yapabiliyor mu?

Musahipsiz olan tarikte, üç tarik çekiliyor. Geri kalan işlerde beraber; yani musahipsiz olana hizmet burada da verilmiyor.

Sizin kaç çift talibiniz var?

10 talibim var. Bazısı tek, bazısı çift.

Siz bir dergâha bağlı mısınız, cemlerinizde kimi çağırırsınız?

Demir Baba Sultan'ı çağırırız.

Sizin mürşidiniz, piriniz ya da rehber edindiğiniz, bağlı olduğunuz bir başka baba, dede var mı; Türkiye'de olsun, buralarda olsun?

Dedelerimiz zamanla Haskovo'ya bağlanmış. Biz oraya gider, Otman Baba Tekkesi'nin etrafındaki talibanı idare eden Talip Baba'dan el alırız.

HÜSEYİN FİÇİCİ (Vekil Dede)

Buradaki cem cemaate talep çok mu, cemlerinizi ne zaman yaparsınız?

Perşembe ve pazar günleri yaparız.

Burada çarşambalı var mı?

Var.

Bektaşiler, çarşambalı mı?

Evet.

Bektaşî babalarla sizin aranızdaki ilişkiler nasıldır?

Bağlantılarımız güzel. Eskiden Çarşambalılarla Perşembeliler, kız alıp vermezlermiş.

Hakkı Saygı: Biliyorsunuz eskiden kitap denen bir şey kalmamış bu yörede. Şeyh Safi Buyruğu kalmış, “Kara Kaplı” diyorlardı. Muratlı’da Fıçıcılardan Ahmet Baba vardı; o eski, ilk gidenlerden. Caferler’de Şükrü Baba vardı, sizin onları bilmeniz lazım.

Siz atadan, dededen ne duydunuz? Mesela Otman Baba’yı ve Demir Baba’yı çağırıyorsunuz. Bu ulular kimlerdir, ne getirmişler, ne yapmışlar?

Şimdi bir şey diyemeyeceğim; 90 yaşındayım.

Hüseyin Baba, siz kaç yaşındasınız?

81.

Siz bu yol içinde yetiştiniz mi?

Ben babamın kanaatinde iken bu yola hizmet ederdim, şimdi hizmetleri ben işliyorum. Akşamları ben kıldırıyorum; çünkü babam yatakta.

Size kim destur verdi?

Abim.

Perşembe akşamları mı yaparsınız?

Evet.

Her perşembe akşamı toplanır mısınız?

Evet. Mesela nevrüz bayramından sonra arzu eden, merakı ve vakti olan gelir; fakat ben gelirim, çırağı yakarım, namazı kılarız.

Namazı nasıl kılırsınız?

Gizli sırdır, faaş edilmez.

Diğer babalarla aynı erkân mı yapıyorsunuz?

Zaman geçtikçe dualar değişiyor.

Onların erkânını, yolunu sürüyorsunuz. Musahip olmayınca hizmet verilmez, tarik çekilmez; tarikleri ne zaman çekersiniz?

Perşembe akşamları cumaya karşı.

Her perşembe çeker misiniz?

Ayda bir çekeriz. Tarik çekmek Babai tarikatında ekim ayında bir defa olur. Sonra kırdaki işler bitince ilk kurban; yani harman kurbanı deriz, o olur. Gelecek seneye tohum ekme hazırlığı olduğu zaman, ona karşı tarikten geçerler; sonra aşu-reye geçerler, kırklara geçerler, Nevruz Bayramına bir de İmam Hüseyin'in için.

Muharrem ayında oruç tutar mısınız?

Tutan tutar; ama oruç tutmak fazla yok buralarda.

ALİ BABA

Ali Baba kaç yıldır babalık yapıyorsunuz?

10 yıldır.

Nasıl baba oldunuz?

Talipler istedi, biz de baş babaya danıştık; o da kabul etti.

Siz daha önceden cemlerde görev aldınız mı?

Gözcü idim.

Kaç yıl gözcülük yaptınız?

15 yıla yakın gözcülük yaptım.

Gözcülükte ne idi göreviniz, gözcü kimdir?

Akşamın kılınacağını (Nevruz Bayramı) haber edeceksin, Hz. Ali efendimizin doğum günü.

Ne zaman yaparsınız?

21 ve 22 mart akşamı yaparız.

Sizin göreviniz o insanları toparlamak mı?

Ne zaman akşamı kılacağız; baba bana söyler, ben de onun dediklerini yapardım akşamı kıldırmak için.

Dualar bilir misiniz?

Gözcü duası var.

Şimdi baba oldunuz, kaç talibiniz var?

11 çift talibim var.

Siz hangi dergâha bağlısınız, kimi rehber bilirsiniz?

Otman Baba'ya bağlıyız. Burası Demir Baba'ya çeker; ama bizim kolumuz Otman Baba'ya bağlı.

Otman Baba'yı ziyaret eder misiniz?

Ederiz.

Ne zaman ziyaret edersiniz?

Her sene gidemeyiz; ama gidince de kurban keseriz. Kimin ne zaman vakti olursa, o zaman gider.

Muharrem bilir misiniz?

Evet.

Oruç tutar mısınız?

Tutarız.

Kaç gün tutarsınız?

11 gün Zeynel Âbidin için tutarız. Aşure ve aş pişiririz, bununla beraber kurban keseriz; ama biz büyük kurban kesmeyiz, tavuk keseriz.

Siz hangi uluların ismini çağırırsınız?

Demir Baba, Otman Baba, Denizlerli Ali Baba.

Demir baba olsun, Akyazılı olsun; 7 köşeli. Nedir yedi köşe, yedi post?

Biz 7. imama kadar gideriz.

Cemlerde zakir var mı?

Var.

Kur'an okunur mu?

İsteyen olursa okur.

Siz postta ana bacı ile yan yana mı oturuyorsunuz?

Yan yana oturuyoruz.

Size bağlı kaç hizmet sahibi var?

Ateşçi, musahip olmayan insanlar yapar; sakacı, su, gözcü, çırağcı, aş pişirenler.

Aş ne zaman pişer?

Muharrem ayının 10'unda aş pişer.

Nevruzda kurban keser misiniz?

Keseriz; ama biz yumurta ile yaparız, 40 yumurta yapılır. Hz. Muhammed nerede bulmuş Hz. Ali efendiyi? Miraçtan dönerken, kırklarda bulmuş. İşte biz oruçtan dolayı yumurta ve tavukla katılırız.

Nefeslerde Pir Sultan geçer mi?

Hepsinden okunur.

Elinizde eski kitaplardan var mı?

Eski kitaplardan yok. Şimdiki kitaplar var.

MESİM MAHELLE (MIDROVA)

1 Nisan 2000

HÜSEYİN NEBİ (BABA)

400 hane, 2000 can var diyorsunuz buranın nüfusu için. Bu güzel insanlar, bu güzel gençler, bu yola erkâna bağlı insanlar; yani inanç var öyle mi?

Var.

Okul var mı?

Okul var.

Kaç yıllık ?

8 yıllık.

Kaç çocuğunuz var?

Benim iki kızım var.

Nerelerdeler?

Çocuklar burada. Çocuğumun biri ev aldı Rusçuk'tan, orada yaşayacak.

Çalışıyor? Çalışıyor.

Hâliniz, keyfiniz iyi mi?

İyi.

Kaç talibiniz var?

Bütün köy benim talibim, mürşit olarak.

Mürşit babası mısınız?

Evet.

Otman Baba'ya mı bağlısınız?

Otman Baba'ya bağlıyız, Hasan Baba (Asarlı) biliyor.

Cemleriniz, erkânlarınız yürüyor; talipleriniz geliyor; aynı sevgi, saygı yürüyor.

Hepsi aşure yaparlar, kırklar yaparlar.

Babayı siz mi yapıyorsunuz?

Ben yapıyorum.

Musahip aynı, hiç fark etmez musahiplik erkânı var; burada da yürüyor şart.

Musahibi ben bağlarım.

Gelenekleriniz, düğünleriniz, bizim törelerimiz devam ediyor mu?

Eski gelenekler var.

Değişmedi mi?

Değişmedi. Nasıl bıraktılsa aynen devam ediyor.

İnancınız, geleneğiniz, töreniz aynı mı?

Her sene Otman Baba'ya gideriz. İki reis, üç reis.

Ne zaman gidersiniz?

Ne zaman olursa.

Kurban keser misiniz orada?

Kurban keseriz tabi.

Taliplerle mi gidersiniz?

Taliplerle, dedelerle, babalarla gideriz.

Beraber, ortak mı gidersiniz?

Şimdi çok işimiz var, aslında gitmiyoruz. Başka zaman gidiyoruz; belki altı sefer, belki sekiz sefer. Otman Baba'ya belki de daha çok gitmişimdir.

Demir Baba var, Akyazılı Baba var; bunları nasıl bilirsiniz?

Akyazılı Baba var, onların iyi işleri var.

Türkiye'ye gittiniz mi ?

Türkiye'ye gezmeye gittim. 9-10 gün gezdim oralarda.

Nerelere gittiniz?

Subaşı'na gittik; İstanbul'da teyzelerim var, oralara gittik.

Başka biri: Subaşı'nın yarısı bu köyden.

Subaşı nereye bağlı Hakkı Baba?

Yalova'ya bağlı.

Yalova'ya bağlı Subaşı, Karamürsel.

Hakkı Baba: Nasif Hasan vardı öldü. Kamber Baba vardı buradan. Şimdi onun yerine biz gidiyoruz; 5-6 ihtiyar var, tarikten geçiriyoruz onları, senede bir kere bırakıp geliyoruz. Gençler kabul ettirmiyor babalığı yaşlılara. Hasan Baba da Kamber Baba da bu köyden gitti.

Sultan Şücaaddin'e gelir misiniz?

Şüca'ya gideriz. İyi bilir bu, bu oraya bağlı.

Yolunuz açık olsun de. Buraya kadar geldik ya, bir dua ver bakalım bize baba erenler.

Bak şimdi, Hü Allah! Erenler, Hak-Muhammed-Ali uğrak dil, iman, itikat, sabır, ayin-i ceminde; gerçek erenlerin keremine, On İki İmamların keremine, Ya Ali hü!

Başım gözüm üstüne; inşallah hayır duaların kabul olur, güle güle gideriz.

Hakkı Baba, bir dua da sen oku bize. Oku bağırarak, sesini yükselt baba, bir dua oku.

HAKKI SAYGI

Benim duam bir de kabul olmazsa? Ben başka türlü dua okuyayım. Allah Allah, ilahi ya Rabbim!

Sevgili Peygamberimiz Muhammed Mustafa (S.A.V) Efendimizin yüzü suyu hürmetine, İmam Ali Keremullah'ın icazetlerinin hazretlerinin yüzü suyu hürmetine, Haticetü'l-Kübrâ, Fâtımatü'l-Zöhrre hazretlerinin yüzü suyu hürmetine. İmam Hasan, İmam Hüseyin Efendilerimizin; İmam Zeyne'l Âbidin hazretlerinin, İmam Muhammed Bâkır hazretlerinin, İmam Cafer es-Sâdık hazretlerinin yüzü suyu hürmetine,

İmam Musa-yı Kâzım, İmam Rızâ Muhammed Tâkî, İmam Ali Nâkî, İmam Hasan el-Askerî, İmam Muhammed Mehdi sahip zaman hazretlerinin yüzü suyu hürmetlerine. Bugüne kadar gelmiş geçmiş evliyanın, enbiyanın yüzü suyu hürmetine; ulu üstadımız Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli, Şücaaddin Veli, Otman Baba, Demir Baba, Hızır Baba, Akyazılı Sultan, Kızıldeli Sultan, Balım Sultan ve bütün erenlerin, enbiyaların yüzü suyu hürmetine. İlahi ya Rabbim! Bizleri didarından, katarından ayırma; bizlere vücut sağlığı, gönül şenliği, sağlık, sefahat, birlik, ben dizar, din, iman, itikat, hayırlar nasip eyle.

Ey Ulu Allah'ım! Düşüğümüz yerden kaldır, namertlere muhtaç etme. Dertlerimize deva, hastalarımıza şifa, borçlarımıza edalar ihsan eyle. Bizleri münkir, münaфіk şerrinden muhafaza eyle. Umduklarımıza nail eyle, her işlerimizi hayır ve tebdil eyle. Dualarımızı, niyazlarımızı, sohbetlerimizi dergâh-ı izzetinde kabul ve makbul eyle. İlahi ya Rabbi! Devletimizi, milletimizi payidar eyle; gökte rahmetini, yerde bereketini bizlerden esirgeme. Ordularımızı; karada, havada, denizde muzaffer eyle.

Ülkemizin, cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'ün ruhunu şad eyle. Nur u nebi Muhammed pirimiz; üstadımız Hünkâr Hacı Bektaş Veli, Şücaaddin Veli, Otman Baba, Demir Baba, Hızır Baba, Akyazılı Sultan, Kızıldeli Sultan, Balım Sultan'ın ve bütün erenlerin, evliyaların himmetleri ve hidayetleri üzerimize hazır ve nazır insin. Yüce Allah şefaathler versin; çocuklarınızla, torunlarınızla uzun ömürler versin. Bizleri bu birlikten, bu güzellikten ayırmasın. Buradaki 14 babayla dem devran sürmek nasip etsin. Dem devranınız yürüye, Hakk-Muhammed-Ali yolu-muzdan ayırmaya erenler. Eyvallah baba, güzel dualarınız böyle olsun.

Size de sağlık, sıhhat, afiyet vere. Hakkı Baba'nın da dediği gibi, Hak-Muhammed-Ali yolundan yürüye. Ehl-i beytin yolu yürüye. Cemlerimiz, cemaatlerimiz

perşembeleri, cumaları, pazarları; her ne zaman olursa hep birdir, devam eyleye. Gençlerimiz, çocuklarımız bu yoldan ayrılmaya.

YENİCEKÖY

1 Nisan 2000

AHMET SÜLEYMAN İSMAİL (BABA)

Ahmet Süleyman Baba nasılsınız; hâliniz, vaktiniz, keyfiniz nasıl?

Şükür hâlimize, Allah verdi.

Kaç yaşındasınız?

81 yaşımdayım.

Ahmet Hezarfen

Nerede yaptın askerliği?

Ben Bulgaristan'da yaptım, Sofya'da.

Kaç yıldır babasınız?

Ben 1962 yılında posta oturdum.

38 yıl olmuş. Siz nereden el tuttunuz?

Biz de Hacı Bektaş'tan el tuttuk.

Baba olduğunuz zaman da Hacı Bektaş'tan mı aldınız?

Evet.

Siz o dergâha mı bağlısınız?

Hacı Bektaş'a bağlıyız.

Peki, cemlere bu bölgeden, buradan kimi çağırırsınız; Demir Baba, Otman Baba, Akyazılı Sultan, Denizerli Ali Hekim Baba ya da buraya yakın olan var mı?

Demir Baba olsun, Otman Baba olsun, Ali Baba olsun; hepsini çağırırız, ayırmıyoruz yani.

Sizin kaç talibiniz var?

70 can var.

Başka baba var mı burada?

Var.

Kimler var?

Yusuf Baba, Sabri Baba, Süleyman Baba; hepsi çarşambanın babasıdır. Çarşambalar oturuyordu; ama Nakşî.

Sabri ile Süleyman "Tarik Ehli" dediniz, ne demek?

Hakkı Baba

Bizden demek.

Ama bir farklılık var herhâlde; siz Çarşambalı, onlar Perşembeli mi?

Onlar şimdi Nakşibendî.

Hakkı Baba

Nakşîler ama Bektaşiliği kabullenmişler.

Hakkı Baba

Diyelim ki Hz. Ali'nin kızı onlara gitmiş kocaya, onlardan buraya birilerini almışlar; aynı insanlar bunlar. Öyle söylüyorlar; semahları aynı, niyaza gelişleri aynı. Hasan Dede Haskova'dan.

Burası kaç hane baba?

220 hane.

Kaç can var?

1100 can.

Hepsi Babai mi?

Evet, bizde hiç yanlış yok. Kalmadı bizde, bizim köyümüz temiz Kızılbaş köyü.

Temiz Kızılbaş köyünde, dört baba var öyle mi?

4 tane var.

Siz çarşambalısınız değil mi, onlar ne zaman yapıyorlar?

Onlar pazartesi yaparlar, Pazartesililer.

Yani perşembe ve pazar akşamları yapıyorlar; siz çarşamba akşamı mı yapıyorsunuz?

Hem çarşamba akşamı hem de cuma akşamı.

(Alevi olsun, Bektaşî olsun her perşembe akşamı cem yapıyorlar; ama bazıları pazarı pazartesiye bağlayan gece, bazıları ise salıyı çarşambaya bağlayan gece de cem yapıyorlar. (Ayhan Aydın)

BİSERTSİ, KAZCILAR

1 Nisan 2000

Bir nefesçik söyleyeyim,
Dinlemezsen neyleyeyim.
Aşk deryasını boylayayım,
Ummana dalmaya geldim.

Vilayet sofrasında bir ağaç gördüm,
Yedi budağı var, on iki dalı.
Can meyesi derler aslımız odur,
Bir adı Muhammed meyvesi Ali.

Bin bir türlü çiçek anda açılır,
Kimi irfan okur, kimi seçilir.
Ali ile Muhammed birliğe gelince,
Kırklar huzurunda ikrar verince.

Aşkın şarabı bu mecliste içilir,
Gözcüsü Muhammed, sakisi Ali.
Dost elçi peygamber ayan olunca,
Rehberimiz Muhammed, mürşidimiz Ali.

ALİŞ BABA

Kaç yaşındasınız Aliş Baba, ne zamandır babalık yapıyorsunuz?

70 yaşındayım, beş senedir babayım.

Ne zaman evlendiniz?

50 yıl oldu.

Yola hangi babayla girdiniz?

Babamla girdim.

İsmi neydi babanızın?

Adil Baba.

Elli yılda yol konusunda bir şeyler değişti mi?

Aynı şeyler.

Peki, sizin kaç talibiniz var?

20 çift.

Şimdi siz Çarşambalı mısınız?

Çarşamba.

Tamamen mi Çarşambalısınız?

Biz temiziz.

Pir olarak kimi tanırırsınız, kimi çağırırsınız cemlerinizde duaya; Otman Baba mı, Demir Baba mı, Hacı Bektaş mı? Daha çok hangisine niyaz edersiniz gülbenklerinizde?

Pirimiz Hz. Ali'ye.

Hakkı Baba

Diğerleri de çokça yâd ediliyor.

Kimler yâd ediliyor en çok? En çok kimin ismi geçiyor duaların içinde; hangi pirlerin, babaların?

Hz. Ali.

Otman Baba, Hızır Baba, Hacı Bektaş yok mu dualarınızda? Kimi seslendirirsiniz.

Kendiniz Ali Baba'yı bilir misiniz, gider misiniz, sever misiniz?

Gideriz, bütün babalar dört köy Osman Baba'ya gitti.

Hangi dört köy?

Buradan iki otobüs.

Yani bu köyler birbiriyle haberli mi?

Memiş Efendi (Mimişov)

Belki gülbenklerde bir başkalık var; fakat evliyalar, pirlar, özellikle Koyun Baba'ya varana kadar hepsi, yâd ediliyor.

Peki, musahip olanlar kurban keser mi?

Memiş Efendi

Keser. Talipler de keser; ama bu yüzden bizde kurbandan çıkarılmış bir mürşit bulmak lazım önce.

Bir can, bir talip, bir Alevi öldüğü zaman ne yapılır?

Öldüğü zaman tarikten geçiririz.

Hüseyin Baba, ölene bizim Alevi-Babai dualarını mı yapıyorsunuz?

Babai duaları yapıyoruz.

Ne duaları yapıyorsunuz?

Cenaze namazına varıncaya kadar.

Cenaze namazını sizi mi kıldırıyor?

Hocamız kıldırıyor.

Hocanız Sünni mi?

Değil.

Baba mı?

Baba.

İçinizden bir baba mı cenaze namazını kıldırıyor?

Memiş Memişov

Hayır, artık Sünnileşiyoruz, hoca karışık. Cenaze namazlarını camide Sünni şartlarıyla kılıyorlar; çünkü geniş halk kitlesi var önünde. Alevilerin hizmeti, abdesti ve tercümanı olur. Onun başında yapılan bu duaları babalar yapar; fakat ar-

tık avludan, içeriden çıktı sokağa bir kere; araba üstüne kondu. Sünnilerle karışık beraber götürülüyor, beraber defnediliyor.

Aynı mezarlığa mı?

Hayır. Biz gene beraberiz; fakat onlar da istedikleri zaman gelebiliyorlar cenazemize. Bizde arzu ederlerse, mecburi değil. Dualarımızı orada okuyanlar, gene bizleriz. Sonunda, okunan bütün dualardan sonra “Yasin-i Şerif” okunuyor; çünkü hacı, hoca, bilgili insan kalmadı. Mekteplerde de çocuklarımız yok artık. Kendi dualarımızı yukarıdan aşağıya kadar yapıyoruz. Sünnice yapıyor; fakat biz bunu beğenmiyorsak Türkçe yapıyoruz.

HÜSEYİN BABA

Hüseyin Baba, siz kaç yaşındasınız?

80.

Ana Sultan, eşiniz yaşıyor mu?

Yaşıyor.

Kaç yıldır babasınız?

15.

Babanızda babalık var mı?

Benim dedem zaten baba idi. 45 sene babalığı var.

Dedem öldükten sonra belki 40 sene amcam yaptı, o bıraktı. Benim 15 sene oldu.

Bu nasıl oluyor; mesela onlar mı icazet veriyor, sen baba ol, diyorlar. Babalık size, baba ölmeden önce mi yoksa öldükten sonra mı geçiyor?

Öldü mü onun naaşını, tarıklere ayırıyor.

MEMİŞ AĞA

Ayhan Bey; Babailik sultanlığın devamı, dededen oğula. Halk kimi münasip gördüyse onu baba yapar. Biz erbabiyeyiz, Bektaşiler bel evladı.

Siz o zaman babanızın ceminde taliptiniz?

Tabi, 42'den beri burada katılıyorum.

Peki hangi hizmetteydiniz?

Ben gözcülük de yaptım, sakilik de yaptım, ateşçilik de yaptım, sakkalık da yaptım.

Diğer yerlere de sorduk, baba olacak kişi mutlaka hizmet sahibi olmalı; yani baba olacak kişinin çerağcı, gözcü olması lazım. Baba onların içinden mi seçiliyor?

Tabi, onların içinden seçiliyor.

Normal olarak seçilmiyor mu?

Sıran geldi mi yapıyorsun. İster istemez ona verirler, onun çaresiz.

Hizmet alanlardan seçiyorlar babayı öyle mi, yoksa fark etmiyor mu?

Hizmet almayana yok.

Başka biri: Ama hizmetlerin sonuncusu beklenmiyor. Belki de sen onun gözcüsü, ateşçisisin; ama erbabsan seçiliyorsun. Şimdi gencecik iki çocuğumuz var, belki de ateşçi; ama cemaat can onu layık görmüş, erbab görmüş seçiliyor, kabul ederse olur.

Ateşçiden baba olabiliyor mu?

Başka yerde olmuyor, burada oluyor.

Herhâlde bunların bir kuralı olacak, herkes baba olamıyor; nedir bunun kurallı, neyi gözetirler babalık için?

40 sene hizmet ediyorsun cemde, ondan sonra koştura koştura onun başını görürsün.

Genellikle kaç talipleri var babaların? Veli Baba, Mehmet Baba, İbrahim Baba var değil mi şu an burada? En fazla kaç oluyor?

Bunların en fazla 25-30 talibi oluyor.

Zakirler, zakirlik makamı diğerlerinden ayrılıyor; bağlamayı nasıl öğreniyorlar?

Küçükten başlanır, merak edenlerin hepsi zakirdir.

Peki zakirler, siz ne diyorsunuz; nefes mi, duvaz mı, deyiş mi?

Nefes.

Başka Biri: On iki İmamlar'ın ismini yâd eden bir nefese, duvazla deniyor. Bir kere duvazla söylendi mi bir cemde; arkadan alelaide nefesler söylenmez, bir nefes söylenir.

En çok hangi ozandan söylüyorsunuz?

Kul Himmetî, Pir Sultan, Şah Hatayî; hepsi de geçer.

Siz nasıl öğrendiniz; meraktan mı, yoksa sorarak mı?

Okuyarak.

Kitap var mıydı?

Ben kendim yazdım.

Nevruz bilir misiniz, yapar mısınız?

Yaparız.

Nevruzu ne diye yaparsınız?

Kırklar Bayramı.

Hız. Ali'nin doğumu mu dersiniz?

Evet.

21'de mi yaparsınız?

Biz salı akşamı, cumartesi akşamı yaparız.

Memiş Ağa

Sünniler yapıncaya kadar yapmamız lazım; yani bizim önce yapmamız gerekli.

Kurban tığlar mısınız, keser misiniz?

Keseriz.

21 Martta ne yapıyorsunuz? Nevruzu nasıl kutluyorsunuz? Kırklar bayramını nasıl kutluyorsunuz?

Kırklarda, Cebrail kurbanı.

Başka Biri: Kurban bayramında her zaman derler, İsmail'i kurban yaptılar. Bir evlat veriyorum ona, verince o zaman kurban yaptılar. Meydana geldi; ama kıya-

madı Hz. İbrahim. Bir deve kesti; ama ahdini yerine getireceksin dendi, rüyasında gördü. 100 koyun kesti, ahdini yerine getirdi.

Memiş Ağa

Elleri kınalı, saçları belde, denizi ziyneti yoktu gülde.

Muharrem var mı, oruç var mı?

Oruç vardır.

Kaç gün tutarsınız?

10 gün.

Yaklaşıyor; hangi hesaba göre tutarsınız, neyi hesap alırsınız?

Yasını tutarız.

Neyi hesap alırsınız, ne zaman başlayacak.

Hz. Ali namaz kılarken, onu öldürdüler camide. Yarın akşam başlayacağız.

Bütün babalar taliplerini geçirecek mi; yani öbür gün mü başlıyor?

Gök ayın onu.

Gök ay ne?

Miladi takvime bakarız.

Hakkı Baba

Normal olarak 6'sında başlayacak, Kurban Bayramı'ndan 20 gün sonra. Biz git-tiğimiz her yerde kurban bayramının 1. gününden itibaren 20 gün sayarız ve aşu-re ondan sonra başlar.

Siz aya mı bakarsınız?

Gök ayına bakarız.

Hakkı Baba

Kesinlikle miladi takvim takip ediliyor. Bayramdan sonra 20 gün sayarsan, yi-ne aynı güne geliyor; ama en iyisi buradaki takvime bakmak.

Başka biri

Onun günü yok; o takvimde nasıl geçtiğini şaşıırırsan bir kurban keseceksin.

Hakkı Baba

Hüseyin Baba, kaç gün tutuluyor?

12 gün.

12'den sonra kurban keser misiniz?

Biz kurban keseriz, Cebrail kurbanı.

Tavuk veya horoz olabilir mi?

Olabilir.

Kurbanı ceme mi getiriyorlar?

Memiş Ağa

Ceme getiriyorlar, taksim ediyor hanımlar.

Muharreme tarik geçilmiyor diyorsunuz, buralarda geçebilirsiniz o zaman?

Buralarda geçeriz; ama bu 7'sinde geçemeyiz.

Bir muharremde tarikin altından geçilmiyor mu?

Muharreme kadar geçilmiyor.

Bu aralarda, yakın bir yerde geçseniz?

Pazartesi geçeceğiz.

İki gün kalıyor, olur mu? Buradaki tarih oynuyor. Aşure günü 12 gün.

Üçüncü gün.

MOMİNA

2 Nisan 2000

KIZ ANA TÜRBESİ

Bugün, 2 Nisan 2000. Momina'da, "Kız Ana Türbesi"ndeyiz.

Kız Ana Türbesi'nin türbedarı Halime Ana'yla bir söyleşi yapacağız, bizi bekliyor. Türbede kurban kesen Türkleri de buluyoruz, onlarla da sohbet ediyoruz. Ahmet Hezarfen türbeyi ve türbenin başındaki kitabeyi inceliyor. Lokmalar sonunda da Hakkı Saygı dualar ediyor.

Siz hangi köydensiniz?

Biz Tekke'den. Şimdi anlatayım mı?

Kız Ana hakkında anlatınız.

Kız Ana'nın hakkında anlatıyorum. İki dede gezmeye gidiyorlar. Sonra diğer babası geldi, kızım Zöhre, (Zöhre imiş onun adı.) Zöhre leğeni getir, Zöhre abdest alalım, demiş. Getiriyor, abdest alıyorlar. Sonra o insanlar, suyu çok sapa bir yere atma, demiş. O da kaldırıp içiveriyor, içtiğinden geliyor buraya. Buraya geliyor, bir kadife kese buluyor; ona Allah tarafından bir kadife kesesi. O, onun yiyintisi olmuş. Onu emermiş. Sonra onu iki avcı görüyor ve onu tüfekte vurmak istiyorlar. Orada durun, vurmayın onu, o benim yiyintim demiş; vurmamışlar. Gidiyorlar, soruyorlar; Zöhre sen neredensin be kızım, diyorlar. Ben Davutlar'danım demiş. Birkaç gün geçiyor, o insanlar gidiyor Davutlar'a. Sizin buradan kayıp uşağınız var mı, diye soruyorlar. Var, demişler. Peki, adı ne demişler. Zöhre, demişler. Demişler filan yere gideceksiniz, orada bulacaksınız onu; bir karaca kesesinin yanında. Sonra geliyorlar; hiç ağlamayın bana, demiş. Bu benim yiyintim; nasıl istersem öyle yapacağız, takılın arkama, demiş. Geliyorlar, görüyorlar. Türbeyi de babası yaptırmış.

Halime Ana kaç yıldır buradasın?

5 sene oldum, ben burada.

Daha evvel var mıydın?

Yoktum, başkası vardı.

Başkası kimdi, tanıyor musun, sizin köyden mi?

Ya, Hanife Abla var.

Yani sizin köyden mi?

Yine bizim köyden. Onlar da Türkiye'ye gitti, onlar da durdu; ben de küçük-lükten beri biliyorum.

Her zaman açar mısınız burayı?

Her gün açmıyoruz, kurban geldi mi açıyoruz. Pazartesi akşamı, cuma akşamı gelip mum yakıyorum.

Dua biliyor musunuz?

Biliyorum.

Yoksa sizi köyde mi buluyorlar?

Köyde buluyorlar, haykırıyorlar, geliyorlar eve.

Buralara hangi köylerden geliyorlar?

Osmanpazarı'ndan, çok yerden geliyorlar.

Adlarını söyler misiniz?

Nasıl bileyim ki adlarını; Razgrad tarafından, Şumnu'dan, Artova'dan, Cuma'dan, Preslav'dan, Alvanlar'dan geliyorlar.

Burada başka hangi Türk köyleri var?

Buradan öte yok. Gayri burada, Tükendim var, buraya yakın Akme Mehmet köyü var.

Ahmet Hezarfen

Çobandere nerelerde?

Çobandere uzak. Oradan da kurban geliyor. Kim adıyorsa o getiriyor.

Burada mı kesiyorlar?

Burada kesiyorlar.

Dilek mi diliyorlar, burada ne istiyorlar?

İsteyenler istiyorlar, mevlit okuyorlar. Kimin ne zoru varsa, onu istiyor.

Açıktan değil de gizliden mi istiyorlar?

Gizliden istiyorlar.

Kimler gelir; kadın-erkek gelir mi?

Gelir, herkes gelir; Bulgar bile gelir.

Evet. Çok sağ olun, hizmetleriniz kabul olsun, Hakk defterine yazılsın.

Kız Ana Türbesi'nin kapısının üstünde bir kitabe var. (Ahmet Bey okuyor.)

Ahmet Hezarfen

Bu yazı 1800'li yıllara ait olacak.

Ama yazı orijinal mi?

Ahmet Hezarfen

Orijinal. Bu yazı eksik geliyor bana.

Hakkı Baba

Lokmaları aldıktan sonra da dua ederiz. Hakk erenlerin yedirip içirene, pişirip götürene, arz edip ocağa gelene; dilde dileklerini, gönülde muratlarını versin. Hakk erenlerin Kız Ana'nın yüzü suyu hürmetine, Demir Baba'nın yüzü suyu hürmetine, Otman Baba'nın yüzü suyu hürmetine kurban sahiplerinin kurbanlarını kabul etsin. Hak erenlerin bu anı sahiplerine, annelerine Halil İbrahim bereketi versin.

Aileleri dolsun taşmasın, artsın eksilmesin; her şey gönüllerince olsun. Kurbanları, Hakk'ın dergâhında kabul olsun. Bütün evliyalar, erenler şefaathimiz olsun. Yedik içtik, hakkınızı helal edin.

Allah, Allah. Hadi sağlıcakla kalın. Allah kabul etsin. İşte bu da şansımız; belki de arasak, gerçi yakınmış Hüseyin Bey'in de.

KOTEL

ALVANLAR /YABLONOVA

2 Nisan 2000.

HASAN BABA

Buraya genel olarak Gerlovo deniyor. Türk köyü çok mu bu yörede?

Bir hayli. 30 dolayında.

Burada türbeler var mı?

Var.

Nedir isimleri?

Koçlu Baba Türbesi.

Ne kadar uzaklıkta buraya, yakın mı?

Yakın.

Başka hangileri var?

Topuz Baba, Hasan Baba, Ali Baba, Hüseyin Baba, Hızır Nazır Babalar, Baba Hasan, Alvan Baba, Nemdeli Baba.

Bu köyün tarihini biliyor musunuz?

Deliller yok elimizde. Bazı tahminî rakamlar var; tahminlere göre, şöyle 1000 yıldan fazla.

Gerçi yanımızda tarihçi var, buraların da tarihini yazıyor Ahmet Hezarfen. O da bir yorum yürütebilir. Buradaki Kızılbaş köyleri çok eski değil mi, ellerinde bir sürü belge var?

Ahmet Hezarfen

Evet; ama daha çok Deliorman'a ait. Bu Gerlova, Tozluk hakkında çok az belgem var.

İbrahim Baba

Burada, bizim üç köyün etrafında 18 babamız var. Yüksekte olduğu için Ali Baba'mız gözcüdür. Oradan başlayarak Ali Baba, Koçlu Baba onları yazdıktan sonra, sıralıyorum. Burada Topuz Baba, Kız Türbe'miz vardı; Hazır Nazır Babaların yanında. Kız Türbesi'nden sonra Kız Baba, Nemdeli Baba, Hüseyin Baba, Hasan Baba, Baba Hasan, Alvan Baba, Veli Baba, Küçükler'de Gül Baba var.

Bir kişi suç işleyince ne yaparsınız?

Oturak yaparız onu. Ceme getirmeyiz. Bu oturak oluncaya kadar, barışık denilen bir şey var. Cem yapınca barışık yapılıyor. Mahalle barışıkları, ondan sonra köy barışığı. Bütün köyün birbiriyle barışması lazım. Güzin oluyor bunlar, ondan sonra da cemler başlıyor. Barışa kim razı, kim razı değil; ona oturak veriliyor.

Mesela zakir saz mı çalıyor?

Saz çalıyor.

Deyişler, duvazlar, nefesler kimden okunur?

Hız. Ali'den, Pir Sultan'dan okunur.

Peki, kimi çağırđyorsunuz dualarınızda; Demir Baba, Kız Ana, Otman Baba ismi geçiyor mu?

Geçer.

Kız Ana da geçer mi?

Geçmiyor; ama Demir Baba, Otman Baba geçer.

Birinci kişi: Kız Ana için toplandıktan sonra, onun için sözler söyleniyor. Demir Baba'ya gidildiğı zaman.

Oralara mı gidiliyor mesela?

Evet.

O hâlde; siz talipleri toplayıp, zaman zaman mı gidiyorsunuz?

Birinci kişi: Tutarız bir otobüs, gideriz. Dualar, nefesler söylenir; kurbanlar kesilir; yiyilip, içilir.

Peki, Hız. Ali hakkında ne bilirsiniz?

Hız. Ali bizim babamızdır.

Niçin?

Ali'yi herkes sever.

Hız. Ali'yi hangi yönden seversiniz?

Ali, Kızılbaşlığın töresi; o başlattı.

Başka biri: Biz de o kıymetli örnekleri verdiği için severiz.

Hacı Bektaş'ı sever misiniz?

Onu da severiz.

Niçin?

O da Hız. Ali'nin değerli bir kısmı.

İkinci kişi: İşte bu başka kitaplar da gösteriyor, cumaya yazmışlar; ama çok fazla yazmıyorlar; çünkü bir kitap çıktıktan sonra, buradaki kişiler, ben gayret edemem o kitap hakkında fikrimi, lazımdır, yazayım ben. Bunlar; bu korkudan çok girmiyorlar, her hakikati de öğrenemiyorlar. Dokunaklı bir şey yok bu kitapta. Yab-

lonovo'ya karşı hususi hizmet var bu tür şeylerde. Çok özür dileyerek konuşuyorum; Yablonovo'dan bir yere giden kişilere(benim dedelerimden, amcalarımdan duyduklarım sözler), kökten diye, her yerde hususi yerler ayrılıyor.

Doğrudur. Güzel, buyur devam edelim; bu yolun erkânının incelikleri var. Öyle her talip gelip, işte küskün olmadan girilecek, görülecek, edilecek; her şey kuralı kuralına uygulanacak. Herkesi altı hizmetli seçmiyorsunuz herhâlde. Kimleri seçiyorsunuz altı hizmetli olarak?

Birinci kişi: Diyelim ki başlıkta, yahut da tekkeye çıkma deriz biz; bayramda, oradaki insanlar, bunları ayırıyor. Mesela sen rehber olacaksın, bu gözcü olacak.

Kim ayırıyor?

Köyün insanları ayırıyor.

Herkes mi, köyün insanları mı, çoğunluğun sesi mi?

Çoğunluk ve talipler ayırıyor.

Ben babaya dönmek istiyorum; peki, dedeniz de babalık yapmış mı?

Yapmış.

Babanız babalık yapmış mı?

Babam yapmadı, dedem yaptı. Dedem Cemal Amcama el verdi. Dedemden sonra o sürdürdü.

Yaz/kış devam eder mi hizmetleriniz, cemleriniz?

İcap ederse devam eder.

Daha çok hangi mevsimde devam eder?

Daha çok kış.

Nevruz var mı sizde?

Var, Sultan Nevruz.

Ne zaman?

Yarın akşam Sultan Nevruza gideceğim.

Muharrem bilir misiniz? Buradaki insanlar muharrem orucu tutarlar mı? Çoğunlukla kaç gün tutarlar?

Biliriz tabi. Tutarlar. Muharremi tutan 11 gün.

Siz kaç gün tutuyorsunuz?

İcap ederse 11 gün tutarım, 100 gün de tutarım.

Niçin icap ederse?

Mesela hastalanırsam ben, kendimiz.

Kendiniz mi biliyorsunuz kendinizi?

Ondan sonra icap eder ilaç içerim, sonra tutamam.

En fazla 11 gün mü tutarsınız?

En fazla 11 gün.

On iki değil?

On ikinci gün, yarım gün tutulur.

Ne zaman başlıyorsunuz?

6 Nisan'da.

Her sene mi 6 nisanda?

Her sene değil.

Neye göre dönüyor?

Bilmiyorum.

Siz gelecek sene ne zaman tutacaksınız muharremi?

Onu takvimlerden takip edeceğiz.

İkinci kişi: Kurban bayramından sonra 20. gün aşure başlıyor. Bayramlara göre nasıl düşerse, ondan sonra tutulur.

MUSTAFA KELOĞLAN

Şimdi ben bunlara yine tamamlama yapmak istiyorum. Geçmiş sosyalist zamanında dilimiz, dinimiz, her şey yasaklandı bize. Hatta biz korkardık Türkçe konuşmaya, yasakladılar. Camimizden aşağı inerseniz; orada On İki İmamların resimleri vardı, yapılmış sözleri vardı. Onları boyadılar o zamanlar. Üstlerini boyadılar kim olduğu görülmesin diye. İşte bunlar bizi hakikaten geride bıraktı. Demokrasi

geldikten sonra da bir açıklık ilerledi, biraz daha hürriyet ilerledi. Artık bizim dinimize karışan yok; ama bu geri kalma insanlarda öyle dereceye çıkmış ki, onların arasına girip de faaliyet gösterecek imkânlar az bulunur. Cemlere gelmiyor, başka yerlere gelmiyor; bayram namazına geliyor. Bayram namazında sözde konuşan oluyor. Bizim yaptığımız böyle şeyleri birliğe davet ediyorum. Herkesin beraber gelmesi lazım, bu dini bilmesi lazım, bu yolda gitmesi lazım, gibi işler. Ümit ediyoruz ki bunlar ilerde düzelir. İnşallah düzelir. Genç bir kardeşimiz var, size teşekkür ediyoruz baba.

Buradaki kültürü de izliyoruz; bakmayın biz Anadolu'dan ilgisiz değiliz. Nasılsınız; hâliniz, keyfiniz nasıl?

Benim biraz mizahi yanım ağır basıyor.

Karpuz kabuğu muydu?

Karpuz kabuğu.

İlgilenenlere de gösteriyorum.

Ona benzer, akşam buradan radyodan, yine beni de konuşmuşlar, beni de selamlamışlar orada dostlarım. Çalışıyoruz kardeşimle; bizim, edebiyat yaratmış bir çevremiz yok.

Burası Türkiye'den güzel; ama düzen bozuk. Yoksa bu memleket oradan güzel. Baştan başa gezdim memleketinizi; bu kadar ağaç, bu kadar güzel toprak yok Türkiye'de. Dağlık alan çok. Bilirsiniz; geldiniz, gördünüz. Gerçeği konuşalım; ama düzeni zayıf. Buranın havası, suyu daha başka. Buraya geldik, inşallah bir daha geliriz.

Atalarımız demiş; ne güzeldi bu düzen, gelme onu bozan, diye. İyi bozanlar da geliyor.

Evet, hocam buyurun. Şimdi anlatılara girdiniz. Daha çok anlatılar var; yani öyküler, şiirler ve biraz esprili fıkralar ve ona benzer şeyler.

Fabllar. Bunlarla da şimdilik çalışıyorum. Meydan olduğu zamanda, efkârlandığımız zamanda, yaşatabildiğim zamanda uğraşıyoruz. Eğer Tanrı müsaade edip de bir kitapcağz çıkarabilirsek, belki de olur. 26-27 dolayında şiirim olacak. Bu hususta da alkışlayanlar var, burada çıkan dergiler tarafından böyle hürmet görüyorum. Hakikaten destek de buluyorum bir yere kadar. Desteğim de yalnız ruhi destek. Onlar da bir yere kadar. Beni işte onlar yaşıyor. Aksi takdirde hepten diri ölmüş hâlde gezinmemiz lazım.

Evet; burada, bu ülkede, bu güzel toprak parçasında yaşıyoruz; yani inancımızı, kültürümüzü yaşatalım diyoruz. Gençler de Türkiye'de olduğu için, bir zayıflama var. İlgisizlik var, okumaya karşı.

Evet, burada hiç olmazsa geçen yıllarda, Demir Baba'da gösteriler oldu ve oraya davet ettiler bizi. Oradan da yankılar çok güzeldi. Sonradan rahmetli oldu, şair yazdı: Yablanova kolektifini, Yablanova türkülerini dinleyin ve onlara yardımda bulunun; çünkü onlarda bir şeyler var, diye. Mayıs ayında Eski Cuma'da yine gösteriler olacak. Tam tarihi yazmıyor, oraya hazırlık yapmaya başladık; ama aşağı yukarı bir 7-8 yıl, onlar benim bütün arzum, folklorumuzu unutmayalım. Folkloru olmayan bir millet, folklorunu yitirmiş bir millet, artık milletten sayılmaz benim için. Bunun için de folklor ve hatta semah gösterileri yapalım. Görsünler ki Aleviler ne boynuzlu, ne uzun dişli. Hakikaten de son iki kitapta da bu işlere değiniyor Mehmet Beytullah. Alevilerin niçin camileri yokmuş, niçin işlerini böyle gizli yapıp armış, diye. Herkes tarafından horlanan kişiler olmuşlar senelerce, yıllarca.

Peki, bizim buradaki geleneğimizi, göreneğimizi, türkülerimizi, manilerimizi, giysilerimizi derlediniz mi, derliyor musunuz hepinize soruyorum?

Şimdi aşağı yukarı 500 dolayında türkü ve 200 dolayında hiç olmazsa nefes derleyebildik. Küçükler'den de istiyoruz, yalnız bu köyden istemiyoruz; onlarda başka şeyler de oluyor. Onları toplayalım bir yere diye bunları çalışıyoruz; bunları kendi vakfımız adıyla bastırmak, kitaplaştırmak şeklinde gelecek nesillere bırakalım. Ve onları hatta sizin yardımınızla orada da bir mukayese edelim. Bu ses nereden gelmiş, burada mı koymuşlar, insanlar arasında mı yaratılmış. Mesela öyle bir şarkı var, halk türküsü gibi geçiyor orada. "Yedi iklim dört köşede ben dedem Ali'yi gördüm" diye. Biz de o nefes gibi söylenir makamı hepten başkadır. İşte bunları bir derleyip toplamak, bir kitap hâline getirmek istiyoruz. Geliştiler, zenginlediler. Onlar da yalnız para peşinde koşuyorlar, böyle kültürel meyilleri yok. Böyle şeylere sevgi yok, kültür bana ne getirir diyor.

Ama çalışmalarınız var, derlemeleriniz, toparlamalarınız var. Büyük zorluk burada; para zorluğu da çekilmiş olsa asıl zorluk bu. Siz emeklisiniz öğretmensiniz.

Bu altıncı yılı.

Tarımla uğraşıyor musunuz? Toprağı işliyor musunuz?

Kendim tarımla uğraşmıyorum. Toprağımız da işlenmiyor; bizde toprak da yok.

Kendinize yetecek kadar da yok mu?

Yok, kendimize kadar çıkaramıyoruz.

Niçin?

Onları makineyle çalıştırmak lazım.

Size toprak verdiler mi; toprağınız var mı?

Toprak verdiler.

Para karşılığında mı verdiler?

Para karşılığında değil; ama sözde herkes toprağını aldı.

Sizin ne kadar toprağınız var mesela?

23 dekar kadar.

Ama işleyemiyorsunuz?

İşleyemiyoruz. Babamdan kalma; dört kardeşe aşağı yukarı 7 dekar düşüyor.

Bulgar hükümeti mi dağıttı bunu?

Bulgar hükümeti burada toprak dağıtma komisyonu kurdu, onlar yaptılar bu işi; ama normal olmadı.

HÜSEYİN ÂŞIK

Peki, Hüseyin Bey, siz ne yapıyorsunuz?

Ben çalışıyorum, öğretmenim.

Tabii, aldığınız ücretin dışında yine kendi toprağınızla ya da başka bir şeyle uğraşıyor musunuz?

Yok, başka bir şeyle ilgilenemiyorum fazla.

Burada kaçınıcı sınıfa kadar okul var?

8. sınıfa kadar bizde.

Daha yükseği için çocuklar nereye gidiyor?

Kotel'e gidiyor çocuklar.

Günlük gidip gelen var mı; yoksa orada mı kalıyorlar?

Orada kalıyorlar.

Orada kaç kadar okuyorlar?

11–12. sınıfa kadar okuyorlar.

Burada üniversite okuyanlar var mı? Nerede okuyorlar daha çok?

Var. Şumnu'da okuyorlar. Şumnu bize daha yakın.

Öğretmenlik okulunda mı okuyorlar?

Evet.

Kaç tane üniversite öğrenciniz var? Bunu Cemal Beye soralım; o, gençlerle daha ilgili herhalde?

Hüseyin abim daha iyi bilir. Okul oldukça ekseriyetle çocuk. Şimdi okumaya başlayan fazla oldu da kimisi okuyor, kimisi bitiriyor, kimisi devam ediyor; ben pek farkında olmuyorum.

Siz ne işle uğraşıyorsunuz?

Ben belediye işçisiyim.

Başka biri: Şimdi, tahminlere göre değil de aşağı yukarı bizim yüksek tahsil çıkarmış kişiler 80'in üstünde bizim köyde.

80'in üstünde. Peki, burada yaşayanlar ne kadar?

Burada 80'in 35'i Türkiye'de bulunuyor, kalanı buralarda.

Peki, buralardan başka şehirlere göç var mı?

Başka biri: Var. Az da olmuş olsa da var.

Var yani, işsizlikten dolayı herhalde?

Elbette.

Büyük şehirlerde iş var mı, bulabiliyorlar mı?

Büyük şehirde orada ne de olsa zahutlarda, fabrikalarda, kuluçlukta çalışırlar.

Kuluçluk derken?

İnşaatta çalışırlar. Fakat bu ilçeye göç ancak şimdiden sonra büyük bir sorun oldu. Yani milletimizin ekonomi problemi. Bütün köyümüzün ben öyle hesap ediyorum ki Bulgaristan'ın neresine gitsek köyümüzden insan bulunacak. Tüm devletleri gezinmiş olsak insan bulunacak. Çünkü Almanya'sında da var başka Hol-

landası'nda da var, Türkiye'de de var. Gidiyorlar bir ay diye orada kalıp çalışıyorlar. Böyle işte herkes bir ekmek çıkarma savaşında.

Tamam.

Başka biri: Bu ekonomik sorunlara bir çözüm yolu arayıp bulamazsak hakikaten köylerimiz boşalacak.

İnsanlar yavaş yavaş iyice bıktı. Çünkü Bulgar idaresi komünist rejimden daha kötü şu anda, baştanbaşa Bulgar sınırlarını geçtik. Dedim ya dünya kadar toprak, yarısı işlenmiş, yarısı işlenmemiş böyle bayağı sorunlarınız var. Buyurun sizi dinleyelim.

Şu kitabımın değerini açıklayayım, nelerden bahsediyorum.

Başka biri: Kitabın değeri; bütün hayatından bahsediyor. Hayatında yardım ettiği insanlara çeşitli şekilde yardımda bulunmaları, hasta kişilere, başka böyle korku geçirmiş kişilere, çeşitli hastalıkları olan kişilere yardımları yazıyor. Bunların köylerinin, hepsinin adı yazıyor.

Evet, buyurun.

Şimdi fakir bir ailede doğdum. 23 yaşına girdiğim hâlde Hakk işlerinden başladım birtakım malumatlar sırlar aldım. Oradan da bu sırların icabını anlayabilmemiz için birtakım yardımlar yapmaya başladık. Bu yardımlar netice vermeye başladı, düzelmeler oldu, memnun kalanlar oldu. Hatta şu Varnalı kadın, hasta hâlinde geldi benim yanıma. Bütün el ayaktan, hayattan ümidi kesmiş. Geldi benim yanıma geldikten sonra ağlıyor, sızlıyor hatta hayattan ümidi kestim diyor. Benim hanımına demiş ki kendime silah aldım yok edeyim diye. Yok dedik sen düzeleceksin. İşte bizim oradan dedi ki bir yardımımız oldu ona. Ben dedim ona gel benim yanıma. Üç defa bana gel filan gün, filan gün kadın düzeldi. Düzeldikten sonra kitabı üstlendi, Bulgarcasını yazdırmaya karar verdi. Şimdi masrafları kendine ait. İşte bu gibi hayatımı anlattım sonra burada mucizeler var. Hakikaten var, demek ki göze çarpmamak sade; bizde arayıp da gelip de şu nedir nasıldır ve de sen kimsin diyen yoktur.

Çok teşekkür ediyoruz.

HASAN FEDAL MOLLA (BABA)

Baba esas sana geldik. Bu Kızılbaş köyünde babasınız, kaç yaşındasınız?

59 yaşımdayım.

Kaç yıldır babasınız.

9 yıldır babayım.

Kimden el aldınız?

Ben el almaya Hacı Bektaş'a da gittim. Orada bizim kökten sülaleden bir dede vardı, Hamza Molla Dede. Dedenin Muratlı'da mezarı. Ondan el aldım. Burada bizim köyden de Otman Baba'da bir Zeynel Baba vardı o şimdi bırakmış ondan da el aldım. Ondan sonra da zaten dedeler, babalar başladı. Şimdi el almayınca hak verilmeyince.

Nasıl aldınız, mesela el alırken ne yaptınız?

Koç kurban kestik.

Siz mi babalığa talip oldunuz?

Evet.

Onlar da verdi mi?

Evet.

Size bir belge verdiler mi?

Belge vermediler. Ama Hacı Bektaş'tan bir belge verdiler.

Belgeniz var.

Burada şimdi dedeliğin babalığın kökü biziz.

Atadan mı geliyor?

Tabi, atadan geliyor.

Babanız, dedeniz de mi öyleydi?

Tabi.

Aynı soy, aynı ocak. Sizi ziyaret ederler miydi önceden?

Tabi.

Peki, amcalarınıza geçti mi?

Geçti tabi. Amcama geçti. Onların hepsi Türkiye'de kaldı, amcamın çocukları.

Ondan sonra bu komünist rejim geldi, biraz kösteklendi dedelik, babalık. Ondan sonra birden hızlandı. Amcamın çocuğunu tayin ettik; dedeyi burada kökten âdet olduğu için köylü seçer. Dedeyi onun çocuğunu seçtiler. Fakat ikisi de kalktı Türkiye'ye gitti.

Ondan sonra beni ayırdılar, sonra ben de Hacı Bektaş'a Türkiye'ye el almaya amcamlara gittim. Ondan sonra üç köyün babası ben oldum.

Şimdi üç köy sana mı bağlı? Şimdi hangi günlerde, neler yapıyorsunuz?

Cemler yapıyoruz. Şimdi kırklar yapıyoruz.

Bütün köylü size talip mi olmuş oluyor?

Benim talibim olmuş oluyor.

Üç köy de baba olarak sizi mi biliyor?

Evet, beni biliyorlar.

Öyleyse cemlerinize kaç kişi katılır?

Şimdi cemlere bayağı insan katılıyor. Fakat biz şimdi köy büyük olduğu için beş altı yerde cem yapıyoruz.

Evlerde mi yapıyorsunuz?

Evlerde yapıyoruz.

Hangi günler yapıyorsunuz?

Fark etmiyor. Mesela ne zaman işe gidiyorlar, onun da farkına varmak lazım, mesela Cuma günü işten gelirler. Cumartesi günü olabilir.

Mesela talipler toplanıp sizi mi çağırıyorlar, biz cem yapacağız, mı diyorlar; yoksa siz mi istiyorsunuz?

Onlar istiyorlar, cem yapacağız. Ondan sonra da ben de izin veririm onlara; falan yerde yapacağız. Toplanıp orada cemi yürütürüz.

Alevi dedelerine, Kızılbaş dedelerine benziyor sizinki babalıktan ziyade.

Peki, bu taliplerin hepsini görüyor musunuz, sorguluyor musunuz, cemi nasıl yürütüyorsunuz? Şimdi ceme geldi sizi sevenler, cemi yürütmek istiyorlar. Herkes girebilir mi o kapıdan içeri?

Herkes girer. Mesela ele yapışma deriz biz, şimdi bilmiyorum sizde de var mı? Ondan sonra ele yapışmışsa gelebilir, ele yapışmadıysa giremez.

Nasıl olacak ele yapışması?

Gelecek benim yanıma rehberle beraber, ben ona sual soracağım, kitaptan sualleri var, sormak için. Ondan sonra benim yanıma talip olacak. Ben dua yapacağım ona, bana talip olacak.

Yeni girenler için mi?

Evet, yine girenler için. Mesela şimdi ikrardır, biz şimdi kafadar şey ederiz. Musahip oraya giremez. Kafadar olarak girsen dünyada giremez.

Ben onu diyorum işte, şartı var. Nasıl oluyor, bu kafadar olmak için ne yapıyorlar?

Onları söylememiz günah.

Tamam oldu. Ama bekârlar girebiliyor mu ceme?

Giremezler.

Asla hizmet de alamıyor doğal olarak.

Bekâr mesela karısı ölmüş gelir, ceme gelir ya bir geliyor, ya iki geliyor ya da hiç gelmiyor.

Peki, size yardımcı olan hizmet sahipleri var mı? Onlar kimlerdir?

Var. Emiş Ali rehberim benim. Alegoğlu Yusuf o da zakir.

Kaç yıldır zakir, sizinle beraber?

9 yıldır, benimle başladı.

Onun kardeşi var Ali. O da mumcu. Ondan sonra gözcü var. Onlar on iki tane olması gerekli; ama bende şimdi 6 tane yeterli.

Altı tanesi mutlaka her cemde olur mu?

Tabi, her cemde oluyor.

Peki, günah dediniz ama kurban kesme mi var, musahip olurken?

Kurban kesmeden olmuyor.

Nasıl kesiyorlar meydana mı getiriyorlar? Dua mı ediyorsun?

Dua ediyorum. Fakat şimdi diyelim ki Veletler'de (buraya yakın köy) orası uzak, onun orası kurbancı o biliyor duaları.

Ben son akşam gitti mi, orayı musahiplik yapmaya gittim mi, ne zaman yiyecek olsa ayrı duasını yapıyorum. Kurban duasını yaparım, ondan sonra yemekçi insanlara yemek dağıtır.

Yemekçi akşam yemeğini cemden sonra mı dağıtır?

Aşağı yukarı saat 10-11'e doğru yemekleri dağıtırlar.

Peki, muhtelif zamanda senede bütün taliplerinizi sorguya çekiyor musunuz?

Yok. Öyle bütün talipleri sorguya çekmeyiz.

Tarik var mı sizde?

Var.

Talipler tarikten ne zaman geçiyor?

Bizde tarikten geçenler sadece musahip olanlar.

Sadece musahipler, kaç defa tarik vurursun?

Bir defa.

Tarik nedir, tarikin piri var mı?

Vardır, rehberi vardır.

Tarik ne demek, hangi ağaçtan yapılıyor burada?

Ayva ağacından yapılır, bu garipçağdan yapılıyor. Garipçağ, yaban söğüdüdür.

HASKÖY, PAŞAKÖY

2 Nisan 2000

MUHİTTİN SELİM BEKİR (BABA)

Kaç yaşındasınız?

71 yaşındayım.

Kaç yıldır babasınız?

25'den fazla.

Şimdi 25 yıl öncesine dönersek sizin soyunuzda babalık var mı?

Soyumuzda yok.

25 yıl önce babalığa nasıl başladınız? Daha doğrusu babalığa gelmeden önce, kaç yıldır bu yolun, bu erkânın, bu cemaatin içindesiniz?

Bizim bir ikrara girmemiz tarihlerdir.

Ne zaman.

25'den ileri.

25'den ileri ne zaman ileri, evlilikle mi başlıyor?

Evlilikten sonra.

Yaşınız kaçtı, ikrar aldığınızda?

Hemen 35-40 bile yoktu.

Evlilikten sonra mı biraz zaman geçti mi, 40 yaşında mı evlendin?

23-24 yaşında evlendim.

Siz de nasıldı?

Bizde öyle değil.

Şimdi sen evlendin ceme cemaate kaç yaşında başladınız; yani bir baba huzuruna ne zaman girdiniz?

Baba huzuruna hatırlamam biraz zor.

Ama evlendikten sonra oldu o zaman, hemen evlenir evlenmez girmediniz?

Girmedim. Şimdi evlenirken ikrar verirler bazı yerler. Biz de öyle değil.

Bu köyde mi öyle değil, sizde mi öyle değil?

Burada olan ne zaman bir çalım vakti gelirse ikrara gelir.

Siz mi karar verirsiniz, köy mü karar verir, baba mı karar verir?

Kendimiz karar verimiz.

Kendi özün isterse karar verirsin. Sen diyorsun ki 35-40 aralarıydı. Şimdi nasıl oldu?

Eşimle beraber, baktık burada bizden daha ileri de muhabbetler yapıldı. Muhabbetler var, Hüseyin Dede vardı, Kerim Dede, eski dedeler vardı. Bizde de hep gene bu Alevi yolunun insanlarından olduğumuzdan herhalde ki hep merak vardı. Karar aldık.

Kiminle beraber karar aldınız, eşinizle beraber mi karar aldınız? Sonra hangi babaya başvurduğunuz?

Eşimle beraber. Ondan sonra kalkıyoruz burada biz talip turab rehber tutmamız lazım. Biz de yol gösterici bir insan var.

Tamam, o cemdeki birisi mi olacak.

Cemde aşağı yukarı. Ona başvurduk o kabul ederse ondan sonra babaya söylüyor.

Babaya söylüyor o kabul ederse giriyorsunuz?

Seçme zamanı işte.

Nasıl oldu hatırlıyor musunuz, o törene girme nasıl oldu, o ceme girmen, dâhil olman?

Kolay değil de gene güzel bir olay.

Kurban kestini mi hatırlıyor musunuz?

Kurban kesilir bizde, 2 tane kurban keseriz. Biz şimdi Babai koluyuz, Babai kolunda kurban 2 kere kesilir.

Şimdi ne kestiniz hatırlıyor musunuz?

Koç kestik. 2 koç kesersin, o bu akşam ikrara girersin.

Dede ne yaptı size; mesela, ilk girdiğiniz zaman tarik mi vurdu, sorgu mu yaptı, sual mi etti? Cemaatin kabul etmesi kolay olmaz.

Soru soracak, sen de ne derse onun dediğine tabisin.

Kaç kere tarikten geçtiniz hatırlıyor musunuz?

Hakkı Saygı: Baş okutma.

Baş okutma mı, nasıl olur o baş okutma?

Baş okutmak rehberimiz olduğu yerde dışarıdan kapıdan getirir.

Sizi kapıdan içeri o mu alır?

O alır, onun duasıyla mürşidin yanına kadar gelir. Mürşidin yanına vardığın zaman işte elinden tuttuğu hâlde teslim verir. Mürşidin başına otursun sende eğilirsin mürşidin duası var, ondan sonra duayı eder.

Cemaate sorar mı sizin nasıl olduğunuzu, sordu mu?

Sorar. Nasıl, diye sorar. Ondan sonra işte eğildiğin zaman da başında tacını okur. İşte canlarda kabul eder.

Babanın talipleri çok kalabalık mıydı, kaç kişiydiler, hatırlıyor musun?

Gene 40–50 kişi vardı.

Peki, o zamanlardan bu zamana bir değişiklik oldu mu? Aynı şeyi göre göre aynı şeyi mi uyguladınız bir farklılık oldu mu bugünlere? Mesela dualarda, kurbanlarda?

Farklılık pek olmadı. Yalnız insanlar biraz azaldı, merak o kadar kalmadı.

Peki, bu köyde tek siz mi babasınız?

Burada tek. İnsanlar göçmen olunca biraz azaldık, köyde çok az kaldı. Merak da yok zaten.

Peki, bir görev aldınız mı? Baba sizi ceme aldıktan sonra sizi izledi, zamanla görev verdi mi? Görev derken چراغcı, gözcü on iki hizmetten?

Yok, bizde 7 hizmet var.

7 hizmet mi var nelerdir bu hizmetler?

Kapıcı, gözcü, pervaneci, aşçı, kurbanacı, süpürgeci, demci.

Bu 7 tane hizmet sahibinin de ayrı ayrı duaları olur mu? Bu insanlar hizmet görürken dua okurlar mı?

Bunlar ayrı, kendileri okumazlar, dede okur.

Hizmet görürken dede okur.

Dede okur hizmetlerine.

Hizmetlerin arasında kadın var mıdır?

Vardır, var çünkü süpürgeci kadındır. Su koyucusu olur.

Musahiplik var mıdır burada, kafadar, bilezer var mıdır?

Yok.

Yani kardeş bir aile, karı koca kardeş oluyor?

Öyle bir şey yok.

Peki, ibadetinizi hangi günler yapıyorsunuz? Yoksa böyle bir zaman yok mu?

Bir ayrı zaman yok. En çok Cumartesi yapılır.

Yoksa her Perşembe ya da her hafta yapmaz mısınız?

Yaparsın. Her hafta da yaparsın; fakat her zaman yapamazsın.

Peki, siz bu kadar hizmet yürüttükten sonra 71 yaşındasınız; diyorsunuz ki 25 yıldır bu hizmetlerin içindeyim. Nasıl oldu sizin babalığa geçişiniz, siz mi istediniz, talipler mi istedi, bu göreve nasıl geldiniz?

Şimdi ben isteyemem, babalığa oturmaya kimse isteyemez.

Siz isteyemiyorsunuz; ama başka köyler istiyor da onun için söylüyorum.

Burada toplantı veya muhabbetin canları vardır. Bunların hepsi kalkıyor cemlerin içinde olan insanlar, bunlar karar görüyorlar. Diyelim bu akşam bizim muhabbetimiz var, iyi ama bu muhabbetin içinden seçiliyorum; bir can ya da şu adamı karar verelim...

Yani bir baba nasıl olmalıdır?

Bir baba iyi ahlaklı, iyi bir insan olmalıdır.

Evet, Muhittin Baba kendinden önceki babanın Kerim Baba olduğunu ve babanın iyi ahlaklı, iyi bir insan olması gerektiğini söyledi. Kerim Baba gerek bu köye gerekse Haskova'daki taliplerine yetişemiyordu. Farklı farklı çok sayıda talipleri olduğu için Paşaköy'deki talipleri de mahrum kalmasın diye onun sağlığında 40-50 çift arasında seçim oldu. Aralarında karar verip Muhittin Baba'yı seçtiler. Buradakiler de mahrum kalacaktı, buradakiler de Ehlibeyt yolundan, Babailer yolundan mahrum kalmasın diye siz taliplerin isteğiyle baba seçildiniz. Peki, şimdi soruyorum, burada Kerim Baba sağ olduğu için mi sizin töreninizi o yaptı? Yani somut olarak bir tören, cem mi yaptınız, ikrar mı verdiniz, kurban mı kestiniz, nasıl oldu?

Bir cemde, bir toplantıda.

Özel bir cem değil mi? Mesela sizin baba olduğunuzu ilan eden bir cem değil mi, normal bir cemde mi?

Normal bir cemde karar veriliyor; çünkü Kerim Dedenin bir sözü var. Kerim Dede yaşlı olduğu hâlinde müsaade eder ki arayın bulun bir can seçin bu dergâhın içinden. İşte bizim de dergâhta karar canların kararı beni seçtiler.

Seçildiniz, peki ceme eşinizle mi girdiniz?

Eşimle girdim.

Peki, anayla girdiniz mi ceme?

Önce eşle, sonra dedelik postuna tek girilir.

Şimdi oturdunuz, kurbanınızı kestiniz, dualar edildi, niyazlaşmalar, semahlar oldu. O zaman talipler size bağlanmış oldu değil mi?

Evet.

Talipler size bağlandığına göre, siz de yıllardan beri bu talipleri tanıyorsunuz.

Devamlı hep yapıyoruz.

Mesela talipken ne görevdeydiniz. O altı hizmetten bir göreviniz var mıydı? Baba hizmetinden önce göreviniz var mıydı?

Demciydim, yani sakiydim.

Kaç yıl yürüttünüz bu görevi.

7-8 yıl kadar vardır.

Sakinin duası var mı?

Saki duası, dem duası.

Öğrendiniz mi?

O zaman öğrendik. Evet.

Ne zaman öğrendiniz.

Başlarken öğrendik.

Başlarken öğretti mi baba size.

Baba öğretmezse zaten nasıl başlayacağız.

Peki, bu zaman içerisinde Kerim Baba ekseri ne zaman nasıl cem yürütürdü?

Kerim Dedede cem çok güzel çok hoştu. Biz ondan memnunduk. Ama dedik ya yaşlandığı hâlinde bize teklif yaptı, bıraktı.

Ne zamanlar, hangi vakitler, haftada mı, yılda mı bu cem erkânı yürütürdü. Ne zamanlar yürütürdü, talipleri mi isterdi, kendi mi isterdi, kendi mi toplardı. Yoksa kimse bir şey demeden Kerim Baba'nın evinde mi yoksa bir başkasının evinde mi toplanırdınız?

Biz ileri daha ileri Kerim Dede ile ayrı ayrı bir yerde yapılıyordu cem.

Çünkü bu kadar her bir hane ceme uygun değildi. Hatta daha ileri şimdi Kerim Dede'nin zamanında büyük cem evi vardı. Daima kendi evinde yapılırdı. Her gün olamaz. Boş zamana getirmek için cumartesi yapılırdı.

Cumartesi yapardınız haftada bir gün mü yapardınız?

Her hafta yapamazsın ki.

Yok, onu demiyorum. Haftada bir gün mü yapardınız?

Bir gün.

Niçin soruyorum siz de bilmezsiniz belki. Bazıları 2-3 gün yapıyor. Ben merakım onları öğrenmek size tuhaf geliyor olabilir.

Hakkı Saygı: Deliorman yöresinde cuma akşamı perşembe günün akşamı bir de pazar gününün akşamı pazartesi; cuma günü akşamı ve pazartesi diyorlar. Biz devamlı toplanırız, akşam namazımı kılarız sohbet ederiz, cem ayini yaparız diyorlar. Ayrıca zamanı gelince belirli zamanlarda kurbanlarımız var, ölmüşlerimizin kırkını, yılını, yedisini onlar ayrı diyorlar; ama cuma akşamı ve pazartesi akşamı muhakkak cem toplanır namaz kılarız diyorlar.

Sizinki demek haftada bir gün, cumartesi günleri.

Cumartesi akşamı yapılır; çünkü iş zamanında muhabbet yapılmaz. Çünkü başka zamanda işe gidilir.

Ne güzel bir şey yakaladık. Demek ki böyle sen ne dersin de ben zenginlik diyorum buna. Bak cumartesi akşam diyorlar.

Hakkı Saygı: Dün akşamkiler belki. Cumartesi ve salı günü kesinlikle cem yapmayız o günü günahdır derler. Onlar bunu söyledi, ben de cemlerimi genellikle cumartesi ve pazar gününe getiriyorum. Niye herkes çalışıyor, o günler boş? Ama ibadet gecesi perşembe ve pazartesi; ama ben cumartesi pazarı seçiyorum niye? Benim taliplerim çalışıyorlar. Cumartesi akşamı salı günü akşamı kesinlikle bir şey yapmayız diyorlar.

Peki, mesela eskiden beri Muharremi, Nevruzu bilir misiniz?

Nevruz hep biliriz. Fakat bilmesine biliriz; ama şimdi çok yerlerde değişiklik var gibi anlaşıyor.

Öyle Türkiye'ye de öyle. Her tarafta değişik değişik.

Şimdi çok yerlerde bize soru bile sorarlar. Neden bu Nevruz yapılır, manası nedir? Burada olsa hep bu sözler geçer. Kimisi der başka yerlerden ben televizyonda dinledim kimisi Hz. Ali'nin doğduğu gün kimisi de işte Hz. Ali'nin evlendiği gün dedi. Birisi demek orada yazar konuştu yaz mevsiminin günlerin bir olduğu zamanda, işte bunun için yaparız demek istedi. Şimdi biz de yaparız, nasıl neye dediği gibi Nevruzun manasını iyice tam anlamıyla.

Neyse siz aynı zamanda mı tutarsınız? Dede sen onu bırak Kerim Babayla aynı zamanda mı tutuyorsunuz? Hiç değişmedi mi?

21 Mart. Bir de burada bizde kullanırlar. Yine dediğiniz gibi 21 Mart Nevruz, Hidrelleze 45 gün kalınca yapılır diye. Kurban bayramından 20 gün geçtiğinde başlanır.

Muharrem?

Aşağı yukarı 4–5 gün müsaadesi var. Bu 45'e düşünce yaparsın Nevruzu. Ondan sonra gayri yapılması gerek.

Peki, bu Muharrem var, aşure var mı?

Aşure şimdi de burada ayın 6'sında başlıyor, aşure giriyor; orucumuz var. İşte 12 gün bir orucumuz var. Bak şimdi 12 gün söylenir. Çünkü 12 imam olmuş demi önceden baştan 12 imam yokmuş. Herhalde 12 imam gelmemişler. Sonra 12 imam olduğunda şimdi insanlar 12 imamı tamamlamışlar. Bir de 12 imamın şeyi de var. Şah Hüseyin Kerbela'da şehit düşüyor. 12 gün esir almışlar, susuz kalmış. Demek 12 gün esir kalmışlar 12 günden sonra da onu şehit ediyorlar. Onun için 12 gün orucu tutulur.

Çok güzel. Biri gelse, bir sofı ya da bir Bulgar; siz Babai yolu diyorsunuz nedir bu sizin tuttuğunuz yol dese ne dersiniz?

Babailiğin nereden kaldığını tam bilmiyorum. Alevilikte bir yolda gitmemişler. Diyelim iktidara bir Alevi gelmiş, Alevi Hz. Ali yolunu başlatmış. Sonradan çıkmış musahibi var Tedredenisi var, Bayramesi var, Mevlanesi var, Hüseyinisi var; işte 7–8 kadar çok kol var. Neden 7–8 kola ayrılmış? Başkası daha öyle karar görür mü? Ben orasını bilemeyeceğim. Sonra Bektaşî'si çıkmış.

Hakkı Saygı: Bektaşî sonra çıkmamış.

Ne zaman dünyaya gelmiş Hacı Bektaş? Kaçınıcı sene.

1200'lü yıllarda.

Bir de çok şey anlayamadım. Bu yazarların kitaplarında çok değişiklik var. Şimdi kitabın birisini okursan Bektaşî diye söz oldu, bir yerde 1212. senede Hacı Bektaş'ın doğması, bir yerde de 1248 veriyor. Şimdi ne gibi değişiklikler yapmışlar.

Başka biri: Lafınızı kesiyorum affedin beni. Demek istediğim bizde bak değişiklikler çok olmuş. Neden şimdi ben onu izah edeyim. Neden biz bir kolda gitmemişiz, siz belki daha iyi biliyorsunuz.

Hakkı Saygı: Muhittin Efendi şimdiye kadar çok güzel şeyler söyledi. Şimdi onun neyi söyleyip neyi söylemediği o kadar önemli değil. Ete kemiğe büründüm, Yunus'un dediği gibi tek şey burada kitaba çok ihtiyaç var. Yeni kaynaklara çok ihtiyaç var, kaynaklar derken ticari amaçlı yazılmış öyle abur cubur kitaplar değil. Gerçek kaynaklar lazım. Şimdi Muhittin Efendinin samimi olarak ağzından çıkan sözler çok doğru. Buraya gerçek bilgiler lazım. Siz de yolda gelirken aynı şeyi söylediniz. Ama falan adam profesör, bilmem kim kitap yazmış; adam sadece satmak, para kazanmak için yazmış. Benim gibi çantaya doldurup da koliyi sabahtan akşama kadar bedava dağıtmamış.

Muhittin Baba: Yazarlar gelmiş, yalnız bizim Alevi yolundan yazmamışlar. Öbürlerinden de yazmışlar para çıkarmak için. İyi ama bu kitabı gerçek gibi yazmamış. Kimden nasıl duyduysa öyle yazmış. Şimdi alıyoruz okumak için.

Şimdi şu anda size bağlı kaç çift can var?

Bana bağlı burada on çift can var; ama hepsi gelmiyor.

Kaç Alevi hanesi var? 300 var mı?

Yok. Bütün 400.

Hane, ama bizde Bulgar, Çingene...

Peki, Alevi hane?

Alevi 100 bile yok.

Ben burayı Alevi diye biliyorum. Tamam, on tane çiftiniz var. Siz ekseri cumartesi günleri toplanırsınız. Peki, siz her cumartesi günü bu evde mi yaparsınız?

Her hafta yapmayız; bir zaman seçilir yine.

Yani taliplerle siz mi kararlaştırırsınız, onlar mı teklif eder; yoksa siz mi söylersiniz?

Post sahipleri var, onlar gelirler konuşuruz. Muhabbeti yapalım mı yapmalıyım mı?

Siz her hafta mum yakmıyor musunuz?

Yakıyoruz.

Cem yapılsa da yapılmasa da mı yakıyorsunuz?

Çırakçı yakar. Her hafta uyandırmıyorum.

Yani cem olduğu zaman cemde çerağçı uyandırıyor?

Hakkı Saygı: Her pazartesi günü pazar günü benim ailem benim vekilim evde çerağı yakıyorlar. Bu, yaz kış gece gündüz ben hasta olsam, ben ölüm yatağımda olsam birisi benim çerağımı o evde muhakkak uyandırır.

Başka biri: Ben de her cuma günü çerağ yakarım.

Siz dediniz ki sakiciyim, 7 yıl boyunca sakilik yaptım, dem yaptım; bu görevi niçin yaptınız? Bunun manası nedir? Evet, niçin sakilik var?

Cem toplandığı zaman rakıyı, cemi eleştirmek. Hizmeti yapmak, hizmeti Hakk için yapmak.

PİR SEFA (Zakir)

Kaç yaşındasınız?

68 yaşındayım.

Peki, kaç yıldır zakirlik yapıyorsunuz?

Aşağı yukarı 23 yaşında ikrar oldum, bu meydana geldim; ama ondan önce babam zakirdi, onunla beraber ufak tefek çalardım. 23 yaşındayken ikrarbende geldim; o zamandan beri zakirlik yaparım. O zamana kadar yapardım; ama babamın yanında Bulgaristan'da çalardım. Ama artık zaman geldi evlendikten sonra 23 yaşında ikrarbende dedim aldım postumu başladım imam Cafer'le. Şimdi bana bunu Allah vermediyse ben bunu ne kadar yapmak istesem vermeyecek. Şimdi bu bana geldikten sonra Hasan Dede koymuş bir gün cumartesi günü yapacaksın değil mi muhabbetini, diye bana haber geldi, ben gene ona diyorum ki, bizim dedemiz bugün koydu. 23 yaşında ikrarbende geldi. Ben geldikten sonra evlendikten sonra Kerim Babanın kızıyla Babailer tarafına başladım zakirlik yapmaya. Sonra demek istediler ki biz sonra Babai'ye döndü, neden; çünkü Babailere zakirlik yapmaya başladı. Demek ki Bektaşî daha büyük mertebedeymiş. Muhittin Dedenin, bunlar Omurzal dediğim dedenin bu Babailerden çok farkı var; dağdan gelme Bektaşîler

var, onlar hepten başka. Şimdi bu akşam kapıma biri gelse, haftaya cumartesi an-nemin kırkını yapacağım dese, ben onu geri çevirsem; sanırsın ki bu cana Allah azap verip gökten vuracak. Ben sana bunu verdim de niçin çevirirsin bu canı di-ye, anladın mı? Bunlar bilirler görün çek kendine ya cuma akşamı seninkini de ya-pacağım yahut filan gün seninkini de yapacağım pazar günü akşamleyin; ama şim-di ortada var ayır bunu kendine. Öbür türlü iki akşam arka arkaya dayanacağım ben buna, bunu bilmek lazım. Allah'ım bin bereket versin 68 yaşına girdim. Al-lah'ın bana verdiği şimdiye kadar bu canlar hepsi bilirler ki o kadar cemler ne ka-dar içtiğimi, içmediğimi, bilmediğimi de hele ki kırklara geldikten sonra, kırklar demek ne demek sen bunun manasını bilersen kırkların manasını bilip de bugün bir can babasının kırkını yapar yahut yılını yaparsın değil mi? Ama bana Allah ver-mişse niçin ben bu insanları burada gücendireyim. Ben sazımı bırakıyorum değil mi bu akşam cem var değil mi sazımı buraya dayalı bırakıyorum devlet işine gidi-yorum. Ertesi gün sazı buradan alın öbür muhabbete onun yanına gidiyorum dev-let işine. Oraya gidip işimi yapıyorum akşamleyin gene geliyorum öbür ceme. Al-lah bana mecallik vermedi 68 yaşına kadar vermedi diyorum. Nedir bu? Ben ken-di kendime şaşıyorum buna. Bu yaşta size yemin içiyorum.

Hizmetleriniz hak katına yazılsın.

Bizi ne kadar güvendiğimiz varsa belki Hasan Dede belki Muhittin Dede; ama evvela biz Otman Babaya bağlanmışız, evvela ona inanıyoruz. Şu senin toprağın-da yaşıyoruz, her noksanlığımız bizim, hep bizim şu Alevilerimizin işi. Demin si-ze şey düzdüm diye Otman Babayı bırakacağım diye ağlarım. Ben giderim Kuran-lar söylerim, kırklar çeviririm, kurbanlar kesilir, bu kurban neye kesilir manasını bi-lesin. Ey erenler kabul edin kurbanımızı ey Otman Baba kabul et bizim kurbanla-rımızı ben bunları söylerim.

Biz bunu yaparız evvela Otman Baba ondan sonra biz bu dedelerle işimizi bi-tiririz. Ama nereden geçirilişini anlattırayım: Zamanın birinde bu Otman Baba bu kadar çalışırken yine zaman gelmiş, Türkiye'de de oldu bu, tekkeleri kapattılar, bu Otman Babayı da kapattılar. Dedelerin hepsini uğratmışlar, kitapların hepsini çı-kartmışlar köyün orta yerine yığmışlar. Otman Babanın ne kadar kitabı var hepsi-ni yığmışlar, bir ateş vermişler yakmışlar. Bak şimdi bir kitap üstünden kor giriyor bu kitabı orta yerinden delmiş aşağı bir kadın da orada çifte güderken bakmış bir kitap almış. Burada Bobolar'da bir dede vardı, bu hakiki dedeydi. Bu kitabı yollu-yorlar Bobolar'a. Otman Babadan 22 dede var, öbürlerinin hepsini uğratmışlar, di-ğer 2 dedeyi uğratmamışlar. Buradan Edirne'ye haber salmışlar, demişler ki hepsi-

ni uğrattı 2 dede var buna demişler gitmeyelim. Buradan Edirne'ye haber ettiler demişler ki bunları Edirne'ye hapse yollayın. Zaman gelmiş yollamışlar.

Dede: Yine zaman geliyor bunu kapatıyorlar, kapattıktan sonra padişah Sultan Murat'a görünmüş rüyasında. Görmüş ki iki dedeyi, var sal bunları. Şimdi bunları salacak, bu demiş Otman Babanın iki dervişi gelsinler buraya. Çağırılmış demiş bak sizi salıyorum, şimdi ben buraya salacağım herkes evine gidecek Otman Babaya gitmeyecek. Biri gidiyor gel burada konuş diyor Bulgarca, Türkçe Tatarca diyor, biri gene Pundiçek derler birisi var, oraya gidiyorlar. Geliyorlar bunlar, mesele tamam. Zaman gelmiş birisi demiş, tekkeleri açıyorlar siz de açın. İyi ama burasının mesela Babaileri Otman Babadan nasibini alıyor, meydan açarken evvela ki meydan açacaklar, evvela birlik yapacaklar. Madem Otman Babadan alıyorlar nasibini, gidip Tatar köyünde bir kavalcı alın kavalcından nasibinizi, tekkeyi gidip açalım. Kavalcıya gitmişler kavalcı demiş ben kaybettim. Ben evlendim gideceksiniz Pundiçek'e Pundiçek'ten ekmekçi babadan nasibinizi alacaksınız, açacaksınız tekkeyi demiş.

Evvela bu Tatar köyüne gelmiş. Köye Alevi gelmiş bir ahababı varmış. Demiş ki al beni yanına, alırım demiş bak üç çocuğu varmış ona da bir odacık vermiş geçinirlermiş. Tekkeler açılırken buradan nasip alacak olduktan sonra Pundiçek'e gideceksiniz, oradan ekmekçiden nasibinizi alacaksınız ondan sonra gidip tekkenizi açacaksınız. Buradan gider ekmekçiye derler bile bile meseleyi al. Bir zaman sonra açmışlar muhabbetlerini yapmışlar; ama ekmekçi artık ihtiyarlamış. Otman Babaya gelmiş orada yaparmış hizmet. İhtiyarladıktan sonra beni Pundiçek'e götürün demiş; benim orada hallolmam lazım, burada kendi insanları varmış, orada öleceğim demiş. Ona bir zaman bir öküz arabası tutup götürmüşler Pundiçek'e. Götürdükten bir zaman sonra ölüyor. Öldükten sonra her köye haber etmişler ekmekçi öldü. Pundiçek'te kırkını yapacaklar, gelen dervişler gelsinler. Ama buradan Paşaköyü'nden üç tane derviş dedelerle gidiyor; ama şimdi o akşam kırka gidiyorlar, onun kırkını yapacaklar. Pundiçek yakınlarında bir çeşme varmış, bir de elinde bir testi. Bir de bakmışlar ekmekçi elinde testi ile suya geliyor. Ah demişler bu ne ola biz bu akşam geldik, onun kırkını yapmaya bu adam testi elinde suya geliyor. Oturuyorlar o da geliyor onların yanına, çocuklar hoş geldiniz birer sigara içmişler; ama üçü de birbirlerine bakarlar. Biz kırkına geldik; ama bu sağ hemen birer tane sigara içmişler ekmekçi demiş ki; bakın bana çocuklar sizi gideceğiniz yerde beklerler gidin. Ondan sonra bunlar almışlar başını bir bakmışlar hakikaten evinde cem bekliyorlar bunları. Hemen içeride canlardan biri su istemiş susamış,

susadıktan sonra demiş susadım birine çık kıra bak bir testi su getir; birde bakmışlar bir testi su kapının arkasında duruyor. Almış o testi buradan gidenler o testi yi bilmişler o adam buraya o testiyle gelen adam. O zaman anlıyorlar ki kerame-tine ermiş, kırklara karışmış.

Şimdi onun için dedim 68 yaşına girdim, bu canlar da bilirler. Gittiğimiz yere Hasan Dedeyle beraber gidiyoruz, iki yere gidiyoruz. Muhittin Dede burada bir de başka bir yere zannedersem ki bu erenler yoluna bu yola itikat ediyorum. Mesela hiç kusurum yok gibi, çok şükür.

Hakkı Saygı: Hayır dileklerimizi, bu güzel sohbetlerimizi, lokmalarımızı, dem-lerimizi, devranlarımızı o sizin anlattığınız güzel sohbetleri dergâhında kabul et.

Dede: Ben giderim o gider Hasan Dedenin muhabbetini de yaparım. Hasan Dedenin karısına derim, git nene telefonla haber ver, benim orada çocuğum var, ikide muhabbet dağıldı beni arabayla alır getirir buraya. İki de mi üçte mi telefon ederler gelir beni alırlar.

Hakkı Saygı: Siz buradasınız, şu anda Çorlu'da Ekrem var. Ekrem'in buradan hangi köyden gittiğini bilmiyorum. Ama buradan 1989 göçmenlerinden Ahmetvar baba oldu, şimdi Çorlu'da. Biraz önce söyledim babası bu köylü, annesi ya Alan-narili ya Güneş köylü yahut da Beyköylü. Şimdi tam olarak bilmiyorum.

Dede: Bize rüya gibi geliyor bunu iyi bil.

Nasıl oldu nelerle karşılaştınız, bu hizmet İmam Cafer Sadık hizmeti dediniz, kimlerden değişler, duvazlar okudunuz bugüne kadar; bu cemlerde hangi babala-ra hizmet ettiniz? (Siz devam edin sohbe.)

Şimdi bak babacan Allah'ım razı olsun. Biz bu yerde kısılmışız, sen biraz önce siz bile bile dedin; ama bu topraklar bizim hakikaten de, bizim İmam Caferlerde bu var. Biz bunu bellemişiz. Gelin erenler bir olalım, münkire kılıç çalalım; eren-ler evvela bir cem yaparlar ki birlik olduktan sonra orada kimin nasıl kusuru var-mış falan aralarında söylerler. Erenler gönlümüzü aldı, kalbimiz nur ile doldu, göz-lerimiz güzel gördü cenneti; gelin erenler bir olalım münkire kılıç çalalım. Şimdi burada biz üçünü biliyoruz. Kırk, birlik, post muhabbet olmadan birincisini alıyo-ruz ki birlik yapıyoruz. İkincisi Sultan Nevruz yaparız, üçüncüsü bir çorbayı yap-a-rız. Mesela diyoruz Sultan Nevruz'da uyan Alim uyan, zamanın geldi yeşil revan gibi bendinden boşan, dolaş şimdi Yemen'i yeşile döşen, iyiyle türlüler kuşan uyan Alim zamanın geldi. Yezit'in başına darbeler yıkılır, müminlerin kalbi sıra çekilir,

sancağımız Kazova'ya dikilir. Uyan Alim uyan zamanın geldi. Ondan sonra geliriz bir şeyler yaparız çorbalar yaparız.

Ne vakit yaparsınız çorbayı.

Başka biri: 36 senede bir araya geliyor.

Dede: Şimdi mesela çorbaya geldik değil mi şimdi biz burada bunun matemini ne kadar tutuyoruz ne kadar tutmuyoruz; ama Allah'ım bin bereket versin bu kadarını kaybetmedik diye biz kendi kendimizle gurur duyuyoruz. İyi söyledik Ali için; ama şimdi Sultan Nevruz'a geldi, çorbaya geldi. Bu çorbada sen bilmen lazım hepsini, sen bunların hepsini bilince şimdi bak temiz yerlerde nasıl; ama şimdi buradakiler Babai dedeleridir. Şimdi bizde baba erenler muhabbetinde birinci olarak Otman Baba'nın erkânına göre hizmetlerimizi yaparız.

DİPNOTLAR

* Gazeteci-Yazar

Sabahleyin çıktım hayırlı yola
Hoc'efendi beni yanında bile
Eşiğine geldim yüz süre süre
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

Eşiğine geldim ey Sücah Baba
Bize yardım eyle ey Bari Huda
Üst yanında yatan Peygamber dede
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

Üst yanında yatan Ahmed-i Üryan
Can bahçesi vardır aşika seyran
Sıtma suyu vardır dertlere derman
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

Bal pınarı vardır akıyor ballar
Üçler kapısında kudüm çalarlar
Delikli taşına kurban keserler
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

Çilehanesi vardır çille çekecek
Menezgahı vardır pilav dökecek
Dervişleri vardır hakka yetecek
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

Şadırvanı vardır cas verip akar
Dervişleri vardır semahın tutar
Ekmekçi Baba da gülbengin çeker
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

Meydanda kuşlar çark verip döner
Döner de mevladan dileğin diler
Her akşam namazı kandiller yanar
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

İçeriden içeriye kapısı
Mekke Medine'ye benzer yapısı
Cenneti alaya benzer kokusu
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

Öksüz Zeynep bunu böyle söyledi
Söyledi de Hakk'a niyaz eyledi
Komşulardan sermayesin dinedi
Sultan Sücah gibi ere uğradım.

Öksüz Zeynep Bacı